

MEMORANDUM ŽEN Z ETNICKÝCH MENŠIN

ŽIVOTNÍ A DUCHOVNÍ HODNOTY ŽEN JAKO KLÍČ K TOLERANTNÍ A MULTIKULTURNÍ EVROPĚ

Evropská kontaktní skupina v ČR

Memorandum žen z etnických menšin vydala Evropská kontaktní skupina v ČR, o.s.

Publikace vychází v rámci projektu: „Životní a duchovní hodnoty žen jako klíč k tolerantní, multikulturní a mnoho náboženské Evropě“.

Projekt byl realizován za podpory Evropského společenství, Komise pro vzdělání a kulturu. Názory prezentované v publikaci vyjadřují postoje Evropské kontaktní skupiny v ČR, o.s. a proto nemohou být považovány za oficiální postoj Evropského společenství.

Projekt dále podpořili

SKN

Cardale

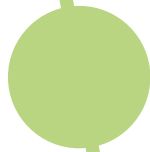
Channel Crossings

Projekt byl realizován **Evropskou kontaktní skupinou v ČR** ve spolupráci s ženskou multikulturní skupinou De Sleutel/Es Sarout z Antverp, multikulturní ženskou skupinou Rosa z Rotterdamu, Multikulturní ženskou skupinou při Poradně pro uprchlíky a Centru pro otázky migrace Praha a občanským sdružením Berkat.

Editorka: Ivana Šindlerová, Evropská kontaktní skupina v ČR, Žitná 45, Praha 1, 110 00,
Tel/fax: 222 211 799, www.eks.ecn.cz

O B S A H
OBSAH

- 1. Úvod**
- 2. Šestero naléhavých otázek**
 - Zdravotní péče a sociální služby
 - Školství a přístup ke vzdělání
 - Otevřený rasismus a diskriminace na veřejnosti a v zaměstnání
 - Nedostatek informací
 - Závislost - důstojnost - pobyt v azylovém táboře
 - Nelegální migrace
- 3. Memorandum žen z etnických menšin**
- 4. Témata znovu a stále živá**
 - Spiritualita v každodenním životě
 - Integrace, asimilace, segregace, izolace
 - Muslimské ženy v Evropě
 - Romské ženy v Evropě
 - Ženy a válka
- 5. Několik příběhů z Evropy**
- 6. Jak na to aneb nabízíme naše zkušenosti a dovednosti**
 - Jak založit a rozvíjet svépomocnou ženskou skupinu
 - Zhluboka dýchat aneb asertivita po našem
- 7. O důležitosti evropského setkávání**
- 8. Slovo závěrem**
- 9. Poděkování**
- 10. Příloha**

**Ženy z etnických menšin v Evropě? Kdo jsme?
 A co chceme říci svým memorandumem?**

Pojem etnické menšiny je široký a jeho význam se v mnoha zemích liší. My jej využijeme jako souborné označení pro nás všechny:

Jsme ženy, které náleží k etnickým skupinám, které jsou státem uznávané menšiny,
 ženy – uprchlice, které utekly před válkou a pronásledováním a žádají o azyl v některé ze zemí Evropské Unie,
 ženy, které již azyl v Evropě získaly, žijí zde a vychovávají své děti,
 ženy, které patří ke druhé či třetí generaci migrantů, kteří kdysi přišli do Evropy s vidinou „lepšího života“,
 ženy z jiných kontinentů, které do Evropy přišly a již zde zůstaly,
 ženy, které migrují.....

Sešly jsme se v dubnu 2005 v Kostelci nad Černými lesy v České republice, abychom diskutovaly o každodenním životě žen z etnických menšin v Evropě, o tom, jakým překážkám a výzvám čelíme a jak vypadá naše soužití s většinovou společností. Abychom upozornily na své nezastupitelné místo v evropské společnosti, na hodnoty, které nese, ale také na rasismus a diskriminaci, se kterými se denně setkáváme. Na základě vlastních zkušeností jsme **sestavily memorandum, ve kterém shrnujeme své zkušenosti a navrhuje opatření, která by měla přispět k efektivnější integraci menšin a k větší toleranci a porozumění mezi odlišnými kulturami, které spolu v Evropě žijí.**

Memorandum je určeno všem, kteří mohou tuto skutečnost ovlivnit, tedy politikům/čkáům, státním úředníkům/cím, občanům/kám a také ženám z etnických menšin samotným.

Mimo to nabízíme náhled do našeho života, do naší reality. Snažíme se inspirovat čtenáře k přemýšlení o spiritualitě a její roli v dnešní sekularizované společnosti, nad pojmy integrace a segregace, nabízíme pohled na občanskou společnost očima muslimky, otevíráme téma žen, které prošly traumatem války....Zároveň nabízíme podporu ostatním ženám a návody k aktivismu.

Společné poselství, které chceme touto publikací vyjádřit je jednoznačné – **zastavme rasismus a diskriminaci a usilujme o rovné šance pro všechny! V praxi!**

Ina, Kuquanjagi, Elvíra, Rabbeha, Jana, Albertine, Renata, Irina, Moazes, Hana, Jami-la, Anife, Ivanica, Mary Lou, Marie, Marcela, Babutsa, Štěpánka, Valentina, Anneke, Ferial, Ligia Maria, Jael, Maria Alberta, Monica, Elena, Christina, Gordana, Ludmila, Lyudmyla, Eva, Branka, Helena, Jitka, Hana, Roza, Elisa, Marina, Svetlana, Věra, Julie, Natalia, Zinaida, Annemie, Lela, Tamara, Antoaneta, Ivana, Sally, Eva, Rampatie, Jana, Rebecca, Alice, Parisa, Jamila, Anetta, Jovanka.....

ŠESTERO NALÉHAVÝCH OTÁZEK

Je zakázána jakákoliv diskriminace, zejména na základě pohlaví, rasy, barvy pleti, etnického či sociálního původu, geneticky daných vlastností, jazyka, náboženského vyznání či přesvědčení, politického či jiného smýšlení, příslušnosti k národnostní menšině, majetku, původu, postižení, věku či sexuální orientace.

Charta základních práv EU, článek 21

Při zavádění zásady rovného zacházení bez ohledu na rasový či etnický původ by se Společenství mělo, v souladu s článkem 3, odst. 2 Smlouvy o založení ES, snažit odstranit nerovnosti a podporovat rovnost mezi muži a ženami, zejména proto, že ženy se často stávají oběťmi vícenásobné diskriminace.

Směrnice Rady č.2000/43/ES, odstavec 14, Zavádění zásady rovného zacházení mezi lidmi bez ohledu na jejich rasový či etnický původ

Rovnost před zákonem, dodržování základních lidských práv a ochrana proti diskriminaci jsou zásadními principy demokracie. Evropská Unie se zavázala prosazovat zásady nediskriminace a rovných příležitostí pro všechny, vycházející ze Všeobecné deklarace lidských práv a dalších konvencí na ni navazujících, a řadu let se je snaží zakomponovat do své legislativy. Před pěti lety v roce 2000 byly přijaty dva zásadní právní předpisy, které zakazují přímou i nepřímou diskriminaci na základě rasy nebo etnického původu, náboženského vyznání či víry, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace.¹⁾ I přesto, že ne všechny členské státy EU plně integrovaly tato opatření do svých vnitrostátních právních systémů²⁾ se lze domnívat, že takto učiní, a tudíž v rámci EU existuje účinný právní ochranný systém proti diskriminaci.

Legislativa je ovšem pouze jednou ze součástí boje proti diskriminaci a porušování lidských práv. Dobře

víme, že xenofobní postoje a vzorce nerovného postavení, které vedou k diskriminaci a nerovnému zacházení jsou v evropské společnosti hluboce zakořeněné. Přesvědčuje nás o tom nejen bezpočet statistických výzkumů, ale především denní realita, se kterou se všichni potýkáme. Pravdou také zůstává, že v mnoha členských státech Evropské Unie stále není věnována dostatečná pozornost šíření informací o právech postižených osob a o nových právech v oblasti boje proti diskriminaci.³⁾

Neméně problematickým faktem je, že právní předpisy proti diskriminaci převážně spoléhají na ochotu a schopnost diskriminovaných osob podstoupit složité a mnohdy dlouhodobé soudní řízení.⁴⁾ Denní realitou mnoha milionů osob pocházejících z etnických menšin v EU tak i nadále zůstává bezprávi a diskriminace. Nejinak je tomu i v ostatních zemích Evropy, které nejsou členskými zeměmi Evropské Unie.

Skupinou, která je často vystavena **mnohonásobné diskriminaci**, zůstávají **ženy z etnických menšin**. Čelí nejen diskriminaci na základě rasy či etnického původu, náboženského vyznání, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace, ale také na základě pohlaví. Tato dvojitá a vícečetná diskriminace by se měla stát předmětem hlubší analýzy tak, aby její eliminace mohla být integrovaná do protidiskriminačních opatření a byla vzata v úvahu komplexnost tohoto problému.

Plakát z kampaně organizace UNITED FOR INTERCULTURAL ACTION, Holandsko.

Sedmdesát žen, příslušnic nejružnějších etnických menšin a žadatelek o azyl žijících v Evropě, které se sešly na konferenci v Kostelci nad Černými lesy v České Republice, se rozhodlo **podělit o svou každodenní zkušenost** ve vztahu k většinové společnosti. Nabízí tak zpětnou vazbu jak evropským institucím, které se zabývají tvorbou nástrojů pro eliminaci diskriminace, tak širší veřejnosti, která má možnost hlouběji proniknout do každodenního života těchto žen. Ženy identifikovaly 6 oblastí, které považují za problematické a klíčové k řešení na místní stejně jako na celoevropské úrovni.

ZDRAVOTNÍ PÉČE A SOCIÁLNÍ SLUŽBY
ŠKOLSTVÍ A VZDĚLÁVÁNÍ
OTEVŘENÝ RASISMUS A DISKRIMINACE NA VEŘEJNOSTI I V ZAMĚSTNÁNÍ
NEDOSTATEK INFORMACÍ
ZÁVISLOST A ZACHOVÁNÍ DŮSTOJNOSTI
NELEGÁLNÍ MIGRACE

Evropská Unie nepřestává ve své snaze o eliminaci diskriminace a integraci etnických menšin. **Rok 2007 byl Evropskou Komisí navržen Evropským rokem rovných příležitostí pro všechny.**

Doufejme tedy, že tato „výpověď žen z etnických menšin“, bude jakýmsi **zrcadlem nastaveným správným směrem**. Pevně věříme, že zkušenosti těch, které jsou v každodenní konfrontaci s diskriminací a předsudky ze strany státních institucí i většinové společnosti, budou **vzaty v potaz při tvorbě dalších opatření pro prosazování základních lidských práv pro všechny.**

- 1) Směrnice 2000/43/ES ze dne 29. června 2000, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ, a směrnice 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání.
- 2) Nediskriminace a rovné příležitosti pro všechny - rámcová strategie. Sdělení Komise Radě, Evropskému Parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a výboru regionů. Brusel, 1.6.2005, KOM(2005)224
- 3) Tamtéž.
- 4) Tamtéž.

• ZDRAVOTNÍ PÉČE A SOCIÁLNÍ SLUŽBY •

Zdraví a sociální zázemí pro uspokojení primárních potřeb jsou základními podmínkami pro život. Pro většinu společnosti samozřejmost, ne tak pro mnohé příslušníky a příslušnice menšin. Čelí diskriminaci v nemocnicích i v síti sociálních služeb i přesto, že přístup k těmto službám by měl být stejný pro všechny.

Velkou rolí zde hrají nemocnice. Jsou to instituce potenciálně velmi mocné převážně díky svému vesměs monopolnímu postavení v rámci jednotlivých oblastí a regionů.

Ženy imigrantky a žadatelky o azyl, které jsou ve stavu nouze, v cizí zemi, bez peněz, často bez dokladů, se proti lékařům cítí naprosto bezmocné. Jejich sociální situace je staví do natolik poníženého postavení, že se mnohokrát například netroufají lékařů zeptat na původ nemoci svého dítěte. Pociťují ze strany lékařského personálu značnou aroganci. Z výpovědí žen vyplynulo, že v nemocnicích jsou často vystaveny:

- Neochotě zdravotníků poskytovat dostatečné informace o stavu nemocného a příčinách jeho choroby.
- Bagatelizaci zdravotních problémů a následnému zanedbání lékařské péče. Na tuto skutečnost si ženy nikdy nestěžují oficiálně.
- Arogantnímu jednání ze strany lékařů, lékařek a zdravotnického personálu.
- Diskriminaci.
- Nemožnosti získat kvalitní ošetření z důvodu finanční nedostupnosti zákroku (např. zubařský zákrok).

Irina, žadatelka o azyl v České Republice uvádí svou zkušenost: „Když jsme s mužem a dvěma dětmi přišli před pěti lety do azylového zařízení v České Republice, nikdo ze zdravotníků mě neupozornil, že by mé děti měly být očkované proti tetanu a dalším nemocem. Děti tedy očkované nebyly a nedostaly pak ani další běžná očkování jako

např. proti tuberkulóze, hepatitidě atd. Když jsem se k této informaci dopátrala, bylo už vzhledem k jejich věku pozdě. Myslím, že podobné informace bychom měli dostávat včas. Navíc jeden chlapec v našem azylovém zařízení již tetanem onemocněl.“ Odepření sociální podpory řešila Ligia pocházející z Kapverdských ostrovů, která žije v Holandsku. Sama říká: „Diskriminaci vyléčí pouze znalosti, vědomosti o našich právech a jak jich dostat“. Ligia studovala právo a tak věděla, že jí úředníci odírají podporu, na kterou má nárok (šlo o podporu v mateřství). Své zákonné právo nakonec uhájila a bylo jí vyhověno.

Diskriminace je každodenní zkušeností pro **romské ženy** bez ohledu na to, v které zemi žijí. Jitka, romská aktivistka z České Republiky, popisuje skutečně odstrašující zkušenost z české nemocnice: „Mému synovi bylo špatně, a tak jsem jej vzala do nemocnice. Zatímco já jsem ‚Romka‘ na první pohled, můj syn nemá snědou pleť a proto není na první pohled jednoznačné zda je příslušníkem romské menšiny či nikoli. Do nemocnice jsem šla s ním a asi proto se ho nejdřív zeptali, zda je také cikán. Následně nás nechali dvě hodiny čekat a po krátkém vyšetření prohlásili, že je zdravý, a že máme jít domů. Další den s ním šla znovu na vyšetření naše přítelkyně, neromka. Po vyšetření ho ale opět poslali domů. Večer syn ztratil vědomí, a tak jsem ho s pomocí mé české přítelkyně, která měla v nemocnici příbuzného lékaře, znovu odvezla. Po dalším vyšetření se ukázalo, že má zánět mozkových blan. Zachránili jej na poslední chvíli. **Já jsem raději zůstala v autě a do nemocnice tentokrát vůbec nešla, abych synovi nesnížila šanci na adekvátní léčbu.** Všechno vyřizovala má ‚bílá‘ přítelkyně.“

• ŠKOLSTVÍ A PŘÍSTUP KE VZDĚLÁNÍ •

Diskriminace na tomto poli dopadá především na děti. Děti **žadatele o azyl** čelí celé řadě nesmyslných diskriminačních praktik způsobených necitlivostí zákonů. Vyrovnavání se s okolím, napětí mezi dvěma světy – „tím venku“ a „tím doma“ jsou dostatečně velkými úkoly k zvládnutí. Další bariéry dětem pouze ztěžují již tak náročnou integraci.

Natálie, žadatelka o azyl v České Republice, popisuje problémy, se kterými se její synové ve školním věku potýkají: „Protože jsme žadatelé o azyl, nemáme v Praze, kde bydlíme, trvalý pobyt. Náš pobyt zde je legalizován udělováním krátkodobých víz, která si každý měsíc musíme (celá rodina včetně dětí) prodlužovat na cizinecké policii. Dokud nebude naše žádost vyřízena (což může trvat roky), situace se nezmění. Jde o vcelku pochopitelný (byť únavný) proces. Díky tomuto systému si ale moji synové nemohou půjčovat ve veřejné knihovně knížky. Proč? Podle knihovního řádu musí čtenář uvést trvalé bydliště. Ale jaké má uvést můj syn? Kolonka zůstane nevyplněná a knížky, které by si rád půjčil a četl doma zůstanou na policii

v knihovně. Ano, je zde možnost, finanční záloha za půjčenou knihu. Částky jsou ale tak vysoké, že si to zkrátka nemůžeme dovolit (35€ za knihu). Pro dospělého člověka uvyklého byrokratickým procedurám je to ještě pochopitelné, ale vysvětlit to dítěti je velmi těžké. Školní knihovna se řídí stejnými pravidly, a tak jsme neuspěli ani tam. S jednoměsíčním vízem a bez uvedení trvalého bydliště synům knihy nepůjčí. Podobný problém jsme řešili, když jela celá třída mého syna na školu v přírodě do zahraničí. Syn nemá pas, jsme žadatelé o azyl, takže žádná šance. Zůstal doma. Myslím si, že by měla existovat liberálnější pravidla, která se týkají práv a svobod dětí žadatelů o azyl. Není to přeci jejich vina, že jsem museli uprchnout z naší země. Proč by měli trpět restrikcemi v přístupu ke kvalitnímu vzdělání?”

Jamila z Finska říká: „U nás ve Finsku se stává, že učitelé z prestižních škol rovnou odrazují děti imigrantů od studia v jejich ústavech. Jazykové problémy dětí imigrantů v tom hrají významnou roli. Namísto pomoci se k nim obrátí zády.“

Mnohé **romské děti** v České Republice byly a stále často jsou obětí diskriminace v přístupu ke vzdělání. Nedostatečná znalost českého jazyka je diskvalifikuje ze standardního vzdělávacího systému a jsou přiřazeny do škol či tříd pro „slabší“ žáky, které jsou určeny mentálně handicapovaným dětem. Šance na vzdělání a výběr kvalitního povolání je jim tak často odebrána ve věku 6 let.

Neméně problematickým a diskriminačním faktorem je postup některých zemí (Francie, Holandsko) proti projevům náboženské příslušnosti. Belgické školy velmi často zakazují nošení šátku, zejména věřící muslimské ženy, niterně spjaté s její identitou a vyznáním. Muslimské dívky odmítají do takovýchto škol chodit a hledají vzdělávací instituce, které takováto nařízení nedodržují. Ne vždy jde však o adekvátní náhradu co do kvality vzdělání. Protišátkové opatření má tedy přímý dopad na dostupnost vzdělání pro muslimské dívky.

• OTEVŘENÝ RASISMUS A DISKRIMINACE NA VEŘEJNOSTI I V ZAMĚSTNÁNÍ •

Neoddiskutovatelná samozřejmost a součást denního života pro příslušníky a příslušnice etnických menšin v Evropě. **Rasismus a xenofobie jsou bohužel v evropské společnosti stále přítomny.** Jsou hluboce zakořeněny snad v každém z nás a musíme se s nimi potýkat. Sebepraciznější legislativa zakazující diskriminaci nebude efektivní, pokud se nevymýtí předsudky ve společnosti. Každý jednatel může přitom přispět k této snaze. Jak? Empatií, otevřeností, rázným vystupováním proti projevům rasismu a diskriminace a ochotou naslouchat.....

Elisa, Holandsko: „Jednou jsem přišla do čekárny, kde byli rodiče s dětmi. Děti se mi začaly pošklebovat a vysmívat a rodiče je při tom nechali. Tak jsem si sedla a pouze se na ně dívala. Řekla jsem si, že na rozdíl od nich mám slušné vychování. Nemá cenu se chovat stejně. Často slyším na veřejnosti poznámky typu: Makak přišel - opice přišla..“

Elena, Česká Republika: „Zašla jsem si mezi dvěma pracovními schůzkami do restaurace na coca-colu. Číšník mi otevřeně řekl, že mě neobslouží, protože jsem Romka. To mě skutečně rozzlobilo. Zrušila jsem všechny schůzky a rozhodla se čekat tak dlouho, až mi nápoj přinese. Nevydržel a po dvou hodinách mě obsloužil.“

Rebecca, Německo: „Na Univerzitě se mnou studovala přítelkyně ze Senegalů. Jednou se zranila a začala krváčet. Někteří spolužáci se začali podívat, že její krev je červená, stejně jako jejich.“

„Jsem filipínského původu, žiji v Německu, mluvím německy a mám i německé příjmení. Když jsem se telefonicky ucházela o práci, často se mi stávalo, že mě pozvali na ústní pohovor. Když jsem se tam však dostavila, často byli překvapení, že nejsem Němka a nezaměstnali mě. Po této zkušenosti jsem se pak již vždy ptala, zda nevádí, že nevypadám německy.“

Sally, Švédsko: „Ve Švédsku je těžké najít práci pokud nemáte švédské jméno. Nedávno se stalo, že skupina mladých chlapců, kteří nebyli etničtí Švédci, nebyli vpuštěni do restaurace. Natočili tedy další podobné případy na kameru a celá věc se projednává u soudu.“

OSTATNÍ ŽENY POTVRZUJÍ PODOBNOU ZKUŠENOST Z VLASTNÍ ZEMĚ. PODOBNÉ DŮKAZNÍ AKCE SE DĚJÍ V HOLANDESKU A BELGII JIŽ 20 LET. SMUTNÉ JE, ŽE SE ZA TUTO DOBU NIC NEZMĚNILO.

Hilda, Holandsko: „Má dcera si telefonicky vyjednávala podnájem. Představila se jako Monika a byla pozvána na prohlídku. Když se s ní ale setkali osobně, oznámili jí, že je byt již obsazený.“

Justyna, Polsko: „V Polsku stále přežívá antisemitismus. Bohužel i mezi katolickými kněžími jsou antisemité. Můj židovský přítel byl napaden skupinou 10 lidí ve věku přes 60 let, tedy žádnými mladými ultranacionalisty. Strávil pak týden v nemocnici. Myslím si, že k té nenávisti vůči Židům silně přispělo 40 let komunistické diktatury.“

Irina, Česká Republika: „Cítím se být diskriminovaná na trhu práce. Jako žadatelka o azyl mám s povolením úřadu práce po jednom roce pobytu v ČR právo pracovat. S vízem, které si musím každý měsíc prodlužovat mě ovšem nikdo nezaměstná. Pracovat mohu pouze ‚na černo‘ bez jakýchkoli záruk. Jsem v ČR již přes pět let a o práci skutečně stojím. Při stávajícím systému je pro mě ale šance mizivá“.

Albertine, Belgie: „Nemá cenu napadat ty, kteří se k vám chovají hrubě a chovat se stejně jako oni. Naopak, diskriminaci je nutné čelit pozitivním příkladem, ukázat co je na každém národu či etniku zajímavého.“

• NEDOSTÁTEK INFORMACÍ •

Je snadné diskriminovat lidi, kteří jsou neinformovaní. Pro **příchozí**, ať je jejich statut v nové zemi jakýkoli, je složité dopátrat se relevantních informací, které by jim usnadnily orientaci v nové situaci. Je přitom nezbytné, aby se dozvěděli o tom, jak získat zdravotní a sociální péči a informovat je o jejich skutečných právech a postavení. Často se setkávají s manipulací s informacemi, s nekompetentností ze strany státních úředníků, s cíleným zamlčováním informací a s neochotou. **Namísto citlivého přístupu, kdy je zohledněna jazyková bariéra se tak mnohdy setkávají s arogancí.**

Jamila z Afghánistánu/Holandska: „Obrovské problémy pramenící z neinformovanosti - nedostupnosti informací – mají komunity imigrantů v Holandsku. Nějaká rodina se přistěhuje do čtvrti a úřadu trvá několik měsíců, než to vůbec zjistí. Tím pádem je pro ně odříznuta jakákoliv pomoc či poradenství. Pracovníci nevládních organizací chodí po čtvrtích, aby našli nově přistěhované rodiny. Někdy je však vůbec neobjeví. Tyto rodiny jsou většinou negramotné, ani si nepřečtou plakátek s informacemi, které jsou pro ně určeny.“

Eva, Česká Republika: „Myslím si, že v případě běženců je naprosto zásadní se zasadit o poskytování reálných informací v zemích jejich původu. Mělo by se zamezit vykreslování Západu jako „ráje na zemi“, kde se mají všichni dobře. Mezi uprchlíky, kteří se pak dostávají do azylových zařízení, kolují neuvěřitelné fámy a z nich se pak tvoří zcela

naivní představy o možném životě v EU. Setkání s realitou je pak velmi traumatické“.

• ZÁVISLOST – DŮSTOJNOST – POBYT V AZYLOVÉM TÁBOŘE •

Z debat o diskriminaci a dodržování lidských práv vyplynula palčivost pocitu závislosti, shrnující největší problémy žen v situaci **uprchlic**. Závislost na mocných – správcích uprchlického tábora, lékařích, úřednících. Tuto moc podporuje nejednoznačnost právních norem a směrnic, s nimiž úředníci manipulují. Zároveň absolutní neochota poskytovat informace a vysvětlit příchozím jejich práva. Znalost právního postavení uprchlíka je obecně mezi příchozími velmi malá. Nejsou odborníky na otázky migrace, narozdíl od státních úředníků, kteří jim však nevycházejí vstříc. Výsledkem je beznadějný pocit, že není kam se obrátit, kde hledat zastání a pomoc. Beznaděj, deprese a apatie.

Byrokracie nebo nedostatečně pružná azylová politika v České republice (a nejen tam) diskriminuje žadatele o azyl v řízení. Nutí je strávit mnoho času (roky!) v uprchlických táborech, kde dochází k pozvolné devastaci jejich zdraví i psychiky. Ztrácejí pracovní návyky (žadatelé o azyl nesmějí 1 rok po vstupu do azylové procedury pracovat) a v neustálém stresu z nejasné budoucnosti se z nich stávají „lidské trosky“. V mnohých azylových zařízeních nemají možnost si sami připravovat jídlo (v mnoha kulturách ale fungují rituály spojené s jídlem jako silný tmelící prvek a pro rodinnou soudržnost jsou vitální). Jejich závislost na druhých se prohlubuje tedy až na samotné základní potřeby jako je příprava a výdej jídla. Třikrát denně - v danou dobu - po celé roky... To je nedůstojné, nevýhodné pro obě strany (stát i žadatele) a v konečném důsledku diskriminační. Jejich lidská důstojnost, sebedůvěra a naděje se tak postupně vytrácí. V kombinaci s traumaty, kterými mnozí prošli (včetně dětí), ztrátou blízkých a válečných zkušeností se problémy mohou somatizovat. V době, kdy se EU snaží omezit přistěhovalectví a již tak náročnou azylovou proceduru ještě zpřísnit, je nutné za jednotlivými čísly ve statistikách vidět i příchozí, jednotlivce, tragické osudy, válečné vdovy, děti, muže, kteří ztratili pevné místo pod nohama a jejich naději (často falešnou), že se jim dostane pomoci. V souvislosti s konceptem lidských práv a hodnot, které Evropa vyznává je vývoj azylové politiky přinejmenším paradoxní!

• NELEGÁLNÍ MIGRACE •

Je nutné řešit nelegální migraci!!!! Represe v oblasti azylové politiky vede k ilegálnímu pohybu cizinců na celém území EU. I osoby, které přišly do Evropy bez potřebných dokumentů potřebují pomoc – humanitární a psychologickou! Jejich zranitelnost vůči diskriminaci je enormní.

MEMORANDUM ŽEN Z ETNICKÝCH MENŠÍN

MEMORANDUM ŽEN Z ETNICKÝCH MENŠÍN

URČENÉ ORGÁNŮM EVROPSKÉ UNIE I JEDNOTLIVÝCH ČLENSKÝCH ZEMÍ, KTERÉ SE ZABÝVAJÍ TVORBOU NÁSTROJŮ PRO ELIMINACI DISKRIMINACE A NA PODPORU INTEGRACE CIZINCŮ,
URČENÉ STÁTNÍM ÚŘEDNÍKŮM/CÍM, KTEŘÍ JSOU VE STYKU S CIZINCI A UPRCHLÍKY,
URČENÉ VŠEM PŘISLUŠNICÍM ETNICKÝCH MENŠÍN, KTERÉ ŽIJÍ V EVROPĚ.

Na základě našich zkušeností, poznatků a znalostí spojených s postavením a rolí žen, které přísluší k etnické menšině a na základě problémů, kterým v souvislosti s touto příslušností v každodenním životě čelíme a ve snaze o zlepšení situace a perspektivy žen (a nejen žen) z etnických menšin a s úsilím přispět k dobrému fungování multikulturní Evropy navrhuje a doporučuje následující kroky:

ORGÁNŮM EU A ZAMĚSTNANCŮM/KYNÍM STÁTNÍ SPRÁVY

- Ve spolupráci s nevládními organizacemi zabývajícími se migranty proveďte analýzu postojů a interkulturní senzitivity mezi úředníky/cemi státní správy, kteří pracují s migranty. Následně vytvořte a zaveďte komplexní vzdělávání v interkulturních, psycho-sociálních a komunikačních dovednostech pro tyto zaměstnance. Pouze informovanost, vzhled do problematiky a senzitivní přístup eliminuje aroganci a z ní vyplývající diskriminaci migrantů ze strany státních institucí.
- Informace o právech a možnostech v hostitelské zemi jsou pro příchozí zásadní záležitostí. Investujte do tvorby a distribuce informačních materiálů. Při jejich tvorbě zohledňujte jazykové bariéry a kulturní odlišnosti příchozích. Sami zástupci a zástupkyně etnických menšin jsou nejvíce kompetentní k přípravě a distribuci těchto materiálů.
- Prolomte dvojitý (1. ženy, 2. z etnických menšin) skleněný strop diskriminace ve státní správě. Zaměstnávejte ve větší míře představitelky menšin na pozicích souvisejících s prací s migranty (a nejen na nich).
- Zmírněte restriktivní azylovou politiku a urychlete délku azylových procedur. Nepodceňujte sílu příchozích postarat se o sebe, umožněte jim to alespoň základními sociálními podmínkami. Dejte jim šanci a nenechávejte zpusť jejich důstojnost a lidství dlouhým pobytem v uprchlických zařízeních.
- Vypracujte studii a analýzu dopadu restrikcí vůči žadatelům o azyl na jejich děti. Vytvořte legislativu, která poskytne dětem žadatelů stejná práva jako mají ostatní děti. V současné době jsou děti žadatelů o azyl diskriminovány hlavně v oblasti sociální a v oblasti vzdělání.
- Řešte nelegální migraci a její příčiny – senzitivně, humanitárně a individuálně, zjednodušte možnosti legálního pobytu.
- Investujte a finančně podporujte menšinová média a vysílání v jazycích menšin. „Rádio je náš hlas – potřebujeme být slyšet a sami o sobě mluvit“.
- Vzdělávání a výchova k toleranci je klíčem k porozumění. Zaveďte multikulturní vzdělávání do škol jako nedílnou součást školních osnov. Ve spolupráci s nevládními organizacemi podporujte vzájemné poznávání etnik. Mělo by jít o komplexní systém, protože velkou roli v šíření rasismu a xenofobie hrají rodinné vzory.
- Apelujte na vlády evropských zemí, které otevřeně porušují lidská práva. Netolerujte totalitní režimy v Evropě – v Moldavské republice, v Bělorusku...
- Veřejnost je cílovou skupinou kampaní na podporu integrace cizinců a potlačování

xenofobie a rasismu. Investujte do těchto aktivit a spolupracujte otevřeně s nevládními organizacemi a menšinovými spolky.

- Podpořte nevládní organizace – usnadněte podmínky k získání evropských grantů. Současná pravidla, především nutnost spolufinancování (až 50%) komplikují práci nevládních organizací, především v nově přistoupivších zemích. Byrokracie spojená s mnoha dotacemi nutí nevládní organizace investovat stále více času a energie do administrativních úkonů na místo samotných aktivit.

ŽENÁM Z ETNICKÝCH MENŠIN

- Nemlčte, když se Vám děje bezpráví. Jste rovnoprávné a máte svou důstojnost! Braňte se diskriminaci! I ve vlastní rodině. Diskriminace žen je v Evropě zakázaná. Domácí násilí a nerovné postavení v rodině nepatří do žádné kulturní tradice světa! Spojte se s nevládními organizacemi zabývajícími se těmito tématy.
- Neplatí to všeobecně ale podle naší zkušenosti je efektivnější „OPLÁCET ZLO DOBREM“. Na rasistické nadávky či pošklebování reagujte asertivně. Je nejlepší oplácet je například smíchem, protože úsměv agresora vyvede z míry. Navíc úsměv je symbolem zdraví.
- Uvědomujte si nutnost znalosti jazyka a kultury hostitelské země. Můžete zůstat sama sebou a zároveň se plně integrovat do společnosti. To znamená mluvit jazykem dané země, znát její kulturu a také právní systém.
- Budte aktivní a otevřené novým věcem a poznávání kultury hostitelské země. Nečekejte až „první krok“ udělá někdo jiný. Neupínejte se pouze ke „svým“ tradicím a zvykům. Bojujte s vlastními předsudky vůči jiným kulturám a jejich tradicím. Důležitý je oboustranný respekt a vzájemné osobní poznání.
- Zakládejte a navštěvujte svépomocné multikulturní ženské skupiny. Sdílení, solidarita a pomoc v nouzi stejně jako vzájemné vzdělávání jsou neocenitelnou pomocí v denních problémech. Jsou nástrojem k osobnímu rozvoji a k samostatnosti.

TÉMATATA ZNOVU A STÁLE ŽIVÁ

• SPIRITUALITA V KAŽDODENNÍM ŽIVOTĚ •

Úryvek z rozhovoru:

Hilda (hinduistka s rodinnými kořeny v Indii, která se narodila a vyrůstala v Surinamu a většinu svého života žije v Holandsku): Co pro Vás znamená pojem spiritualita?

Ferial (emigrantka z Iránu, která žije v Holandsku): Nepodmíněnou lásku. Perský básník Hafez popisuje sedm stupňů lásky. Nejvyšším stupněm lásky je právě láska nepodmíněná.

Anneke (křesťanka z Holandska): To je neobyčejné. Ježíš v křesťanské víře je také někdo kdo miluje bezvýhradně. Až do smrti.

Spiritualita pro mě znamená pocit, že je zde vždy „někdo“ s kým mohu mluvit, kdo mě „vidí“ a zná. Dalším významným pocitem spojeným s pojmem spiritualita je touha.

Touha po míru a vyrovnaném životě pro každého.

Ferial: Náboženství není vždy totožné s rituálem a spiritualitou. Uvědomila jsem si to při diskusi o spiritualitě se ženami z Afriky. Bylo vidět jak je možnost hovořit o afrických obřadech a rituálech úplně proměnila. Byly najednou plné energie a náboje....

Každý člověk má svou spiritualitu, ať již byl vychován ke konkrétnímu náboženství a nebo vyrostl v ateistické rodině. Liší se pouze stupněm prožívání a uvědomění. Spiritualita odráží náš vnitřní svět. Není žádným dogmatem, ale neustálým nekončícím vývojem. Naše spiritualita se vyvíjí, ať již v rámci ukotvení v tradičním náboženském systému nebo mimo něj na individuální bázi. Pro mnohé z nás je spiritualita neodlučitelná od náboženství, tradice a rituálu. Naopak pro ostatní je s těmito pojmy neslučitelná, přesahuje hranice tradičních náboženství a mnohdy k nim stojí v přímém protikladu. Vždy je však součástí našeho života, naší každodenní reality. Je pro nás zdrojem síly a vnitřní rovnováhy. Pomáhá nám nést mnohá těžká životní břemena stejně jako prožívat radost. Spiritualita je neodmyslitelnou součástí života. Její nepřítomnost ve společnosti vede k diskriminaci a netoleranci.

Co si představujeme pod pojmem spiritualita ?

Společensky a kulturně: rovnost – umění – kultura – spravedlnost – solidarita – porozumění pro každého

Mystický: noc – duše – harmonie s přírodou – lék pro všechny – vnitřní hlas – jednota – vše živé, pozitivní a negativní energie – osvobození

Já (vztahově): má osobnost – můj vztah k bohu / bohům – snaha být lepší – vztah k ostatním lidem, k blízkým, důstojnost, vnitřní rovnováha sama se sebou i s okolím, láska, víra

Eticky: elementární dobro – humanismus – respekt k ostatním

Existuje rozdíl mezi spiritualitou a náboženstvím? V jakém vztahu je náboženství, spiritualita a církev?

Individualismus negativní X řád a společenství X individualismus pozitivní

- 1) Pro mnohé z nás existuje **významný rozdíl mezi spiritualitou a náboženstvím**. Institucionalizované náboženství v podobě církví chápeme spíše jako systém či konstrukci, která symbolizuje formu a pravidla. Spiritualita je obsahem, který nemusí být s touto formou vždy v přímém vztahu. Sekularizace evropské společnosti spolu s ekonomickými trendy vede k prosazování individualismu na úkor společenství a solidarity. Individualismus může mít v kontextu spirituality ovšem i význam pozitivní. Víra, spiritualita a cesta k nim je velmi intimní, a tudíž individuální záležitostí. V současné Evropě žije mnoho lidí, kteří se nehlásí k žádnému náboženství a církvi, a přesto se považují za věřící a prožívají bohatý duchovní život. Pokud umíme nalézt duchovno v každém okamžiku našeho života, nemusíme být nutně v církvi či být součástí náboženského systému. Důraz tedy klademe na spiritualitu a víru, které nám dávají sílu pomáhat sobě i druhým. Církev jakožto instituce jsou v této souvislosti až druhořadé. Institucionalizované náboženství jsou navíc velmi snadno zneužitelná v mocenských a politických konfliktech, jak to ostatně dodnes vidíme v mnoha zemích. Rozpor mezi obsahem – tedy spiritualitou a formou – tedy praktickým uplatňováním víry v každodenním životě je pak enormní. A proto se shodujeme na tom, že důležitá je vnitřní vyrovnanost a mír v každém člověku, láska a solidarita; na tom, že všechna náboženská vyznání jsou si rovna; na tom, že společná modlitba (meditace – rozjímání atd.) je cestou k pochopení skrze sdílení bez ohledu na to, kterému bohu/bohyni či jiné spirituální síle je určena.
- 2) Na druhé straně **je spiritualita pro mnohé ženy možná pouze skrze náboženství a církevní společenství**. Ukotvenost v řádu a hodnoty, s jejichž pomocí člověk nachází sám sebe, jsou symbolizovány právě církvemi. Vypjatý individualismus současné doby vede k bezbřehé svobodě, ve které je těžké se zorientovat. Lidem chybí řád, tradice, církev a společenství a nahrazují je konzumem. Tato přílišná svoboda v náboženství vede k eklecticismu, kdy si postmoderní člověk vybere z každého náboženského systému pouze to, co se mu samotnému líbí, bez ohledu na komplexnost jednotlivých duchovních nauk, čímž posiluje svůj egoismus a individualismus. Církev a síla společenství ostatních lidí, kteří se navzájem podporují, je nepostradatelným mostem ke spiritualitě.

Existuje ženská spiritualita? Liší se od té mužské?

Někteří lidé jsou silně duchovně založeni, zatímco jiní jsou naopak ve vztahu ke spiritualitě velmi vlažní, ať jsou to ženy či muži. Spiritualita vychází zevnitř každého člověka. Proto nelze říci zda jsou ženy duchovnější než muži. Mnohé z nás se ale shodly na tom, že ženy díky větší citlivosti a schopnosti intuice mohou mít hlubší duchovní citění. Ženy s kořeny na Kapverdských ostrovech například zmínily stále živý fenomén „čarodějnictví a léčitelství“, ve kterém mají ženy nezastupitelnou roli, a který přetrvává v mnohých kulturách dodnes. Zároveň byla vyzdvížena zkušenost moldavských žen, které se hlásí ke křesťanské víře. Tvrdí, že pád komunismu a vznik samostatné Moldavské republiky se projevil velkým zájmem o návrat ke křesťanských tradicím. Není výjimkou, že do kostela a ke zpovědi chodí častěji ženy než muži. V mnoha případech se stává, že muž své ženě „předá“ seznam svých hříchů a požádá ji, aby se za něj modlila za odpuštění. Toto je jedna z mála oblastí v moldavské společnosti, kde mají ženy významnější postavení. Jejich nerovné postavení v ostatních oblastech společenského života souvisí převážně s faktem, že Moldavská republika je stále nesvobodnou nedemokratickou zemí.

V rámci tradičních náboženských systémů sledujeme feministické proudy a snahu žen o nové genderově neutrální výklady tradičních textů. Rabbeha, muslimka pocházející z Belgie, jejíž kořeny sahají do Maroka, k tomu říká: „Jako muslimka se mohu emancipovat na základě svého náboženství a to mi dává sílu skloubit oba světy. Svět moderní západní civilizace, který mi poskytuje svobodu, sebedůvěru a samostatnost (ale přináší i mnoho negativních aspektů) s kulturní a náboženskou tradicí Maroka, kterou jsem získala od svých rodičů, a které v některých případech musím čelit. Díky své spiritualitě jsem sama sebou. Jsem muslimka a Belgičanka. Mohu se plnohodnotně podílet na společenském životě, aniž bych popírala sebe samu. Islám nabízí alternativu, dává ženě možnost být rovna muži. **SPIRITUALITA je totožná s ROVNOSTÍ.**“

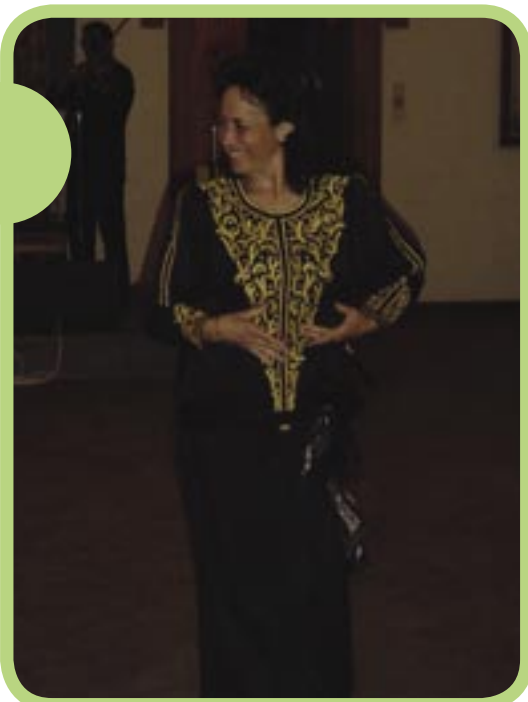
Je ovšem velký rozdíl mezi teorií a praxí. Výklady náboženských textů jsou často zneužívány k upevňování moci jedněch nad druhými. Problematika mužské dominance je zde zřetelná a v případě islámu obzvláště palčivá. Pouze studiem vlastních náboženských kořenů, vzděláváním, porovnáváním a za pomoci vlastní spirituality mohou ženy všech kultur najít pravdivou interpretaci své role a svobody v rámci vlastní náboženské komunity stejně jako v širší společnosti.

Podle starého německého pořekadla jsou ženě v životě vyhrazena tři místa, takzvaná tři K :

KÜCHE - KUCHYŇ
KIRCHE - KOSTEL
KINDERN - DĚTI

Tyto tzv. tradiční role jsou mnohými muži často zesměšňovány a chápány jako méněcenné a druhořadé ve srovnání s veřejným životem a uplatněním se ve společnosti. Nedávno zesnulý český profesor Milan Machovec ovšem upozornil na fakt, že se jedná o tři nejdůležitější oblasti lidského života:

Kuchyň symbolizující starost o výživu a léčitelství.
Kostel, který symbolizuje spiritualitu a duchovní hodnoty.
Děti jako výchovu budoucích generací.

Tato do značné míry daná role žen napříč všemi kulturami světa symbolizuje nepochybně klíč k budování tolerantní společnosti, postavený na nejvyšších spirituálních hodnotách jako je láska a harmonie. Ženy, nositelky nejrůznějších kulturních, duchovních a spirituálních hodnot, které žijí v Evropě, tento klíč vlastní a žádají více veřejného prostoru a silnější hlas v procesu budování sociální, tolerantní a multikulturní Evropy. Žádají ocenění své nezastupitelné role ve společnosti, a to **prakticky** ve formě nediskriminace, **praktického** prosazování nástrojů na podporu skloubení profesního a rodinného života a rovněž **plnohodnotného zapojení mužů do systému zvaného KÚCHE – KIRCHE – KINDERN!**

Jak vypadá spiritualita v našem každodenním životě? Je možné propojit spiritualitu a každodenní život?

Úryvky z diskusí:

„Spiritualita prostupuje můj každodenní život a dává mi sílu po celý den. Dává mi sílu starat se o děti, bojovat proti nespravedlnosti, unést nezměrné lidské utrpení, s kterým se setkávám při práci s uprchlíky.“

„Spiritualitu prožívám skrze lásku ke svým dětem a blízkým.“

Mary Lou: Každý den začínám poděkováním (za klidnou noc).

Marie: A já takto den končím.

Jamila: Já někdy začínám den tancem, tančím před zrcadlem a dívám se na sebe.

Marie: Já mohu ovlivnit jestli bude můj den pěkný nebo ne.

Jamila: Když se potřebuji zhloubat do sebe, koupím si lístek na vlak. Sedím ve vlaku, přemýšlím a pak se zase vrátím zpět.

Jael: A Vy můžete prožívat spiritualitu ve skutečném denním praktickém rutinním životě? Já se buď zabývám duchovnem, a nebo žiji prakticky, ale nedaří se mi tyto dvě věci úplně skloubit.

Jamila: Já prožívám spiritualitu každý den, i v metru.

Maria Lígia: „Jedna z věcí, které jsou pro mě spojené s duchovnem v praktickém životě jsou byliny. Používám je často, tuto tradici jsem zdědila po své babičce.“

„Svou ženskou intuici vnímám jako součást spirituality. Můj muž se mě často ptá na má tušení a pocity ohledně důležitých věcí.“

Jamila: „Důležité jsou pro mě sny, nacházím v nich odpovědi na své otázky a problémy. Věřím, že je to „vzkaz“ od Boha...“

• INTEGRACE / IZOLACE / ASIMILACE / SEGREGACE •

„Když přijedete do jiné země, dokážete se podívat na svou situaci s větším odstupem. V cizině si vybavíte, jaké to bylo ve vaší vesnici nebo městě, když jste byli malí. Probuďte se zasunuté vzpomínky. Uvědomila jsem si, že říkám: jsem Kapverdanka s holandským pasem.“

Integrace je dlouhý a obtížný proces. Je to příběh o ztrátě kořenů a hledání nových. Příběh o touze někam patřit, ale i o touze uchovat si vlastní tradice a kulturu. Příběh

o hledání nové identity. Pro menšiny i většinovou společnost je to proces sebevzdělávání, který nemůže být úspěšný bez otevřenosti, tolerance a trpělivosti. „Věci, které nám doma připadaly krásné, se cizím lidem zdály ošklivé“ – tak popsala jedna z nás své zážitky z dětství.

Někdy se dokonce i naše jméno, symbol naší identity, rodiny a kořenů může stát „stigmatem“. Často si proto jména upravujeme, aby bylo snazší je vyslovit nebo aby na první pohled neprozrazovala náš původ. Často je už jen samotné jméno příčinou diskriminace. Mezi námi je řada žen, které si změnilly jména. Hilda se ve skutečnosti jmenuje Rampatie, ale na veřejnosti to jméno skoro nepoužívá. Africké jméno Cathy zní KU-QUAN-JA-GI, ale v Belgii, kde žije, ho skoro nikdo nezná. Naproti tomu Justýna, mladá Polka, která se před třemi lety dozvěděla, že je židovského původu, si našla nové jméno, které vyjadřuje její novou identitu, na niž je pyšná. Mezi přáteli si říká hebrejským jménem Jael.

Na cestě k integraci stojí řada překážek. V průběhu cesty se vynořují problémy jako jsou segregace a vyloučení ze společnosti.

Za slovy se skrývají skutečné životní příběhy a situace, které všechny dobře známe. Ale my víme, co chceme. „Všechny ty nádherné i pohnuté příběhy mi dodaly sílu... a dostalo se mně vůle a touhy dokázat víc, pracovat usilovněji... už nikdy nemlčet, mluví-li se o právech žen, diskriminaci, izolaci a neviditelnosti genderových problémů.“

Na workshopu věnovaném integraci, rasismu a asimilaci jsme se pokoušely nejen debatovat, ale také vyjádřit své dojmy hrou. Tato hra nám umožnila vybavit si situace ze skutečného života a připravit se na ně.

Ve skupince asi 12 žen z různých koutů světa jsme házely kostkou a probíraly všechny otázky formou hraní různých rolí a vzájemných rad. Jedná se o skutečné situace, kterým musí čelit imigranti/ky, žadatelé/ky o politický azyl a příslušníci/ce etnických menšin v celé Evropě. Jak byste odpovídali/ly vy?

- o Chcete požádat o politický azyl. Co k tomu potřebujete?
- o Zahrajte roli imigrantky, která čeká na papíry v azylovém centru / kanceláři. Jak se cítíte? Co se vám honí hlavou?
- o Musíte se naučit jazyk své nové země. Najděte si ve skupině učitelku a naučte se několik slov v jejím jazyce.
- o Hledáte si práci. Co k tomu potřebujete?
- o Prokažte, že jste připravena pracovat a předvedte, jaké je vaše povolání. Skupina musí hádat.
- o Jste na pohovoru na úřadu práce. Máte pocit, že vás úředník za stolem přijímá? Jak? Proč? Proč ne?
- o Cítíte se diskriminována kvůli barvě pleti, kulturnímu zázemí, náboženskému přesvědčení apod. Ukažte skupině, jaký dopad na vás diskriminace má.
- o Proneste krátký projev na téma „integrace“.
- o Zavřeli vás do vězení, protože nemáte „papíry“ - (počkejte, na další kolo otázek).
- o Zaujměte jednoznačné stanovisko k rasismu.
- o Konečně se vám podařilo pronajmout si pěkný, útulný byt. Jak na vás reagují sousedé?
- o Někdo nahlásil na policii, že pobýváte v zemi ilegálně - co se bude dít?
- o Chtějí vás deportovat zpět do vlasti, ale někdo vás schová u sebe. Jak se cítíte? Předvedte skupině své pocity.
- o Vaším dítětem se ve škole posmívají. Jak budete reagovat? (Najděte si ve skupině partnerku, rozdělte si úlohy a přehrajte svou reakci jako scénku).
- o Ve vaší čtvrti panuje velké napětí mezi různými etnickými skupinami. Jak budete situaci řešit? Segregace, integrace, asimilace... co potřebujete, abyste mohla situaci vyřešit?
- o Vymyslete nejlepší slogan protirasistické kampaně.
- o Jaký je váš názor na to, že muži jsou obvykle za stejnou práci placeni lépe než ženy? Co se s tím dá dělat?
- o Jak si můžeme vzájemně pomáhat překonávat strach a žít spokojeným životem?

Cílem hry bylo dosáhnout závěrečné fáze – dostat se do světa bez diskriminace... pro řadu z nás je to stále jen sen, ale jsme na dobré cestě a děláme všechno pro to, abychom takový svět vybudovaly. Nechceme být jen přijímány nebo tolerovány. Jsme rovnocennou součástí evropské společnosti se všemi právy a povinnostmi, které z toho vyplývají. Chceme se plně zapojit do procesu budování multikulturní Evropy!

Inc Koeman, Belgie

• MUSLIMSKÉ ŽENY V EVROPĚ •

1. Střet civilizací?

Muslimské ženy v Evropě jsou v dnešní době vystaveny diskriminaci a jsou vyčleňovány ze společnosti díky své víře a celkové „problematičnosti“ své náboženské příslušnosti. Díky událostem, jakými byly teroristické útoky v New Yorku z 11. září, v Madridu z 11. října, válka v Afghánistánu, Čechensku či Iráku, se v médiích prosadil obraz islámu jako násilnického náboženství, které utlačuje ženy. Objevily se teoretické debaty na téma tzv. „střetu civilizací“, které nacházejí stále větší podporu u pravicových politiků v řadě evropských zemí. Studená válka skončila, ale zdá se, že západní svět a jeho hodnoty, mezi něž se obvykle řadí „demokracie“, „svoboda“, „modernost“ a „rovnost mezi pohlavími“, ohrožuje nový mezinárodní nepřítel. Islámské civilizaci jsou pak přiřazovány jako vlastní opačné póly těchto hodnot, tedy „fundamentalismus“, „terorismus“, „zaostalost“ a „utlačování žen“. Muslimské komunity v Evropě jsou stále častěji vnímány jako zdroj ohrožení, nikoli jako rovnoprávní občané, kteří jsou nedílnou součástí společnosti.

Viditelnost islámu se stala zásadním problémem. V některých evropských zemích, například ve Francii, zavedli zákony, které ve státních školách zakazují nošení muslimských šátek. Na základě ideologie přísného oddělení církve od státu byly některé muslimské dívky vyloučeny ze škol a vystaveny odsouzení. V jiných evropských zemích, například v Belgii, sice žádné zákony v tomto směru nepřijali, ale řada škol šátky přesto zakázala. Někteří politici v Belgii a v Nizozemí posilují protiislámskou fobii tím, že prohlašují západní kulturu za nadřazenou islámu a tvrdí, že ženská emancipace je neodmyslitelným prvkem západní civilizace. To vede k šíření rasismu a obecnému vyloučení muslimů, zvláště pak muslimských žen, z trhu práce, přístupu ke vzdělání a dalším sociálním službám.

2. Role muslimských žen v Evropě

Přestože se řada muslimských žen potýká s rasismem a vyloučením ze společnosti, snaží se nalézt svou úlohu a místo ve společnosti, v níž žijí. Díky migraci vyrostly na rozhraní dvou kultur, které se obtížně kombinují. Na jedné straně jsou zakořeněny v kultuře své rodiny, která často vychází z tradičního způsobu života ve venkovských oblastech země jejich původu (tradiční hospodářství / nedostatek vzdělání / patriarchální zvyklosti), na druhé straně se snaží začlenit do moderního, městského způsobu života na Západě. Tento problém postihuje i děti, které těmto, někdy protichůdným, modelům musí čelit také. Jako příklad může posloužit moje osobní zkušenost. Když

jsem byla malá, maminka mi na oslavu konce svatého měsíce Ramadánu vždy pomalovala ruce hennou. Mé ruce mi připadaly moc krásné a pyšně jsem je ukázala paní učitelce ve škole. Ale té se nelíbily vůbec. Demonstrativně vyjádřila svou nelibost před celou třídou a řekla mi, že děti se „špinavýma rukama“ do školy nesmí.

Muslimské ženy čelí problémům i v rámci své vlastní komunity. Muslimská společenství jsou připravena dominantní kulturou o svou vlastní kulturu a náboženství, avšak starší generace imigrantů neschvaluje některé aspekty moderního stylu života, které podle nich ohrožují tradiční hodnoty. Vzniká tak generační konflikt v rámci samotných muslimských komunit. Řada mladých muslimek se tomuto dilematu snaží čelit tím, že se hlouběji věnuje studiu islámu. Snaží se objevit možnosti jak se emancipovat v rámci vlastního náboženství, a skrze tyto poznatky pak hrát aktivnější úlohu ve společnosti. Řada z nich vyřeší problém tak, že rozlišují mezi islámem jako univerzálním náboženstvím, které lze přizpůsobit jakémukoli prostředí (a tedy i evropskému kontextu), a mezi lokálními tradicemi, které si jejich rodiče přivezli z původní vlasti. Ženská práva v islámu, například právo na vzdělání, práci, ekonomickou nezávislost, svobodnou volbu partnera a aktivní zapojení do společnosti jsou pro tyto ženy důležitými nástroji, jak přesvědčit své rodiny o svém právu na emancipaci. Touží však také po rovném zacházení jako evropské muslimky, které chtějí žít v toleranční, multikulturní, mnohonáboženské a demokratické Evropě. Některé z nich se staly členkami evropských feministických hnutí jako muslimské feministky. Muslimské ženy se považují za evropské občanky na rozdíl od starší generace, která se dlouho považovala za přistěhovalce. Usilují o stejná politická, sociální, kulturní a náboženská práva, zaručená Evropskou úmluvou o lidských právech. Mnoho muslimských žen věří, že dokážou pomoci vybudovat spravedlivou, rovnoprávnou Evropu. Řada z nich usiluje přetvořit svou spiritualitu v sociální energii, díky níž dokážou pomáhat potřebným a vytvořit ideální síť sociálních vztahů. Zkrátka věří, že něco dokážou změnit.

Rabbeha Hadri, Actiecomité van Moslimvrouwen uit Vlaanderen ("AMV"), Belgie

• ROMSKÉ ŽENY V EVROPĚ •

Co to znamená být romskou ženou v České Republice?

Protože jsem Romka, musím neustále dokazovat a přesvědčovat tuto společnost, že **nejsem „vyvrhel a ostuda národa“**.

Když jsem byla malá, vyprávěl mi můj tatínek o mé mamince, kterou jsem si nepamatovala. Maminka byla Češka. Brzy po té co jsem se narodila, měl můj otec konflikt na pracovišti, který vyústil potyčkou a žalobou o ublížení na zdraví. Otec šel do vězení a matka mě coby malé dítě opustila. Následně jsem se dostala do dětského domova. Když se táta vrátil z vězení, hledal mě. Dozvěděl se, kde jsem a také to, že podle zákona budu v ústavu pro děti do svých 15 let. Nemohl nic dělat a tak mě alespoň s celou rodinou navštěvoval. Asi po dvou letech mě navštívil strýc, a aniž cokoli řekl, odvezl mě z ústavu rovnou k mé babičce. Otec měl díky tomu velké potíže. Přesto se mu nakonec podařilo přesvědčit úředníky, že se o mě postará. To také dodržel a já jsem mu za to dodnes vděčná.

Když jsem nastoupila do první třídy na základní školu, dlouho jsem seděla v lavici sama. Ze začátku jsem nechápala proč. Až mnohem později jsem si uvědomila, že je to kvůli tomu, že jsem Romka. Měla jsem mnoho podivných příhod. Jednou, když jsem se procházela se svou tetou, nás zcela bezdůvodně zastavila policejní hlídka. Netrvalo dlouho a obě jsme seděly na policejní stanici. Důvodem bylo, že já, na rozdíl od své tety, jsem měla světlou pleť. Teta musela podepsat protokol, že jsem skutečně dcerou jejího bratra (a nikde mě neukradla).

V životě jsem měla často potíže kvůli svému původu. Setkávala jsem se s neochotou, nedůvěrou a nezájmem. Také s diskriminací. Už i má nejmladší dcera má podobné zkušenosti. Když jsme šly spolu do parku, přiběhl k nám malý chlapec a mé dceři řekl, že černoši do parku nesmí. Na lavičce seděl jeho dědeček a zřejmě s ním souhlasil, protože mu na to nic neřekl. Podobné věci se později opakovaly i ve škole. Dcera to velmi těžce nesla a styděla se za to, že je „černá“. Vysvětlila jsem jí, že není důvodu aby se za to styděla. Důležitý je charakter. Jinak jsme stejní jako ostatní. Pouze máme trochu odlišnou kulturu a zvyky. Například romské dívky dospívají dříve než české. Proto se také dříve vdávají. V některých rodinách vybírají pro dceru ženicha rodiče. Otec je sice

hlavou rodiny, ale je to matka, kdo nese tíhu péče o rodinu. Žena musí zvládat výchovu dětí a domácnost prakticky sama. Nevěra se ženám neodpouští. Romské rodiny jsou četné, protože mateřství je víceméně neplánované. K interrupci se přistupuje, jen když je to nezbytné. Co se týče kultury, Romové milují hudbu, tanec a zpěv. Myslím, že Romové skutečně nejsou opozdilí a mentálně zaostalí, jak se o nás říká. Mohou této společnosti ukázat, že dokáží žít a pracovat jako každý slušný člověk. **Jen jim dát šanci.**

Ludmila Balogová, Česká republika

• ŽENY A VÁLKA •

Na jarmarku života
nehledej kamaráda,

Poslouchej má slova,
nehledej útočiště,

Přijmi bolest,
nehledej léky,

Mezi všemi neštěstími
živí jsme s radostí
a nečekej,
že by tě někdo politoval...

(Chadimova Madona Movlasja, ženské centrum Iman, 2004, Groznyj, Čečensko)

Po téměř pěti letech setkávání se s ženami poznamenanými válečnými hrůzami se mi při čtení té básně zdá, že k veršům už není třeba nic jiného dodávat. Extrémní prožitky bolesti, osobních ztrát, strachu a smrti „osekají život člověka, který přežije, na dřeň“. Zkušenost přežívání ze dne na den, vědomí, že neexistuje jistota, na kterou se lze spolehnout, je zkušenost diametrálně odlišná od zkušenosti lidí žijících v míru. Do životní praxe těch, kteří přežili, se nejen promítá, ale už se stává její organickou součástí. Tématem války v ženách a ženách ve válce se zabýváme především my, které pracujeme s migrantkami nebo přímo se ženami z válečných zón. Hledáme způsoby, jak zmírnit její následky v duších a životech žen, které v sobě nesou extrémní traumata.

Víme ale, že řešit svůj život „po katastrofě“ mohou jen ony samy. Existuje asi celá směsice důvodů, proč se **my, ženy „v míru“ solidarizujeme s ženami z války**; především je to soucit, potom vztek nad bezmocí a jeho jalovostí, pokud jej nelze proměnit v čin, potřeba té bezmoci čelit, ale i potřeba překonat strach ze setkání s utrpením. V rovině obecnější pak i potřeba se zamyslet nad vznikem a eskalací zla a nad dispozicemi mužů a žen v jednotlivých společnostech tomuto zlu nepodlehnout. Během posledních let jsem se setkávala s Čečenkami, Afghánkami a s ženami z bývalé Jugoslávie. Reflexe a psychické otisky traumat v jejich dnešním životě se samozřejmě liší případ od případu. Prožívání katastrof je ovlivněno mnoha faktory – citlivostí, sociálně-ekonomickým zařazením, mírou vzdělání, vírou a náboženstvím, atd. Většina z nich ztratila své blízké, prožila nepředstavitelné útrapy, veliký strach a mnohokrát se bezprostředně setkala se smrtí. V rozhovorech s nimi často slyšíme slova – „nikdy nepochopíte, co jsme prožily“. Staví ze své zkušenosti jakési ghetto, do kterého se dobrovolně uzavírají, a pokud se k nim chceme nebo potřebujeme dostat blíž, velmi záleží na míře naší citlivosti a respektu, jestli a jak se nám podaří dostat je z tohoto vnitřního ghetta směrem ven, k nám, aby spolu s námi mohly hledat své nové životní optimum.

Kontakt s nimi je důležitý z mnoha dalších důvodů – např. i proto, že často pocházejí z muslimského prostředí a jsou pro nás, Evropany, i skrze své extrémní osudy, důležitým zdrojem informací o jemnějších rozdílech v mentalitě národů, podmíněných například (nepsaným) rozvržením genderových rolí. Pokud se s nimi dostaneme k osobnějším rozhovorům, o svých rolích v extrémních situacích mluví často daleko přímočařejší, než bychom očekávaly. Ze všech různých setkání jsem zaznamenala několik rozdílů:

Afghánky patří mezi osobnostně nejpasivnější skupinu, jsou to ženy, které jsou prostě zvyklé poslouchat a příliš se neprosazovat. Jejich prožívání bolesti se zdá být nejosudovější.

Čečenký jsou asi nejvíce zvyklé se o sebe postarat samy a často se bijí jako lvice. Vycházejí sice z tradičně uspořádaných rodinných klanů, ale jejich vnitřní osobnostní aktivita je daleko výraznější. Jakkoli hluboce respektují (potřebují respektovat!) roli muže jako hlavy rodiny, přesto se velmi rychle v praxi přizpůsobily okolnostem tak, že bez váhání mužskou roli přebírají. Matka, lovkyně potavy, bojovnice, žena s jasným politickým názorem, účastnice demonstrací, ale v žádném případě žebračka – osobnost čečenské ženy v sobě většinou nese všechny tyto rysy. A možná je trochu mýtem toto přičítat pověstné hrdosti „horského“ národa – i když kus pravdy v tom bude. Dáleko spíše zde paradoxně hraje roli i sovětský systém, ve kterém tyto ženy vyrostly, a který jim dal do vínku nejen vzdělání, ale i jistou míru emancipace a osobního sebevědomí. (Čečenký jsou totiž částečně i Rusky, i když mnohým z nich by tato věta vůbec nebyla příjemná.)

Ženy z bývalé Jugoslávie, které jsem potkala a mluvila s nimi, mají v sobě zažitou ryze ženskou semknutost, schopnost spolupracovat na základě toho, že jsou ženy, které utrpěly velkou újmu a rozhodly se sublimovat svou bolest do společné akce. Aniž by se nějak důrazně vymezovaly vůči mužům, aniž by příliš zdůrazňovaly nějakou ze svých přirozených i vnucených rolí, jsou schopny pracovat velmi koncepčně a sebevědomě ve skupině. Zde si vždy vzpomenu na velmi příznačnou iniciativu „žen v černém“ (asi

v roce 1998), které prosadily na mezinárodní legislativní scéně kvalifikaci znásilnění ve válce jako válečný zločin.

Nejvíc a nejčastěji jsem se ale ptala čečenských žen. Mluví o tom, že válka je dostala do pozic „pachatele“, čímž bylo porušeno silné kulturní tabu nedotknutelnosti ženy. Mluví o potřebě udržet si důstojnost, o naději na to, že bude „méně slz a více smíchu“, protože ony „se smějí velmi rády.“ (Madina Adamova, ženské centru Iman, Groznyj)

Mnoho vrstev života žen ve válce mají výpovědi šesti hrdinek z knihy *Aluminiová královna*. (Jde o pět rozhovorů s Ruskami a Čečenkami z Grozného a jeden rozhovor s čečenskou uprchlicí žijící v Čechách, které zaznamenala v r. 2001 česká novinářka a spoluzakladatelka občanského sdružení Berkat Petra Procházková. Kniha vyšla v r. 2002.)

Z rozhovorů vybírám jeden výrazný motiv, který mě zaujal – zamyšlení žen nad postupným ztrácením mužů a důsledcích, které z toho pro ně i pro celou čečenskou společnost plynou. Dokonce se domnívám, že společný smutek těchto žen – ztráta mužů jako hlavní životní opory, je memento, které vychází z této knihy jako nejsilnější – možná i proto, že je to plíživé téma, které dnes i v západní občanské společnosti začíná zaměstnávat mysl mnohých z nás.

„Většina mužů sedí doma. Já se taky toho svého bojím pustit na ulici samotného. Když není zbytí, raději jdu s ním. Já ho chráním, ne on mne. Je vysoký, urostlý, takovým hrozí od Rusů největší nebezpečí...

...Muži teď utíkají od rodin častěji než dřív. Já je z ničeho neviním, spíš je lituju. Třeba už se nemohou dívat na vlastní bezmocnost, a dokud nedokáží rodině pomoci, nechtějí být na očích. Je jednodušší nakrmit devět dětí než devět dětí a jednoho chlapa, který ti jen leze na nervy...

...Já bych si ale přestala svého muže vážit, kdyby se zařadil mezi baby do fronty.

...Naši muži teď přišli o to, co pokládají v životě za ze všeho nejdůležitější. O vlastní důstojnost, která je u nás do jisté míry opřena o schopnost materiálně zajistit svou rodinu... No a ženy pokládají za nejdůležitější něco jiného – své děti. Aby je zachránily, jsou ochotny podniknout cokoli. Třeba se i ponížit. Muž vždycky nejdřív přemýšlí o sobě, pak o druhých...

(Elza Dugajeva, *Aluminiová královna*)

„V době, která panuje nyní, tedy ani válka ani mír, muži nevědí, kam se zařadit, co dělat. Zda vzít do ruky zbraň nebo si hledat práci...“

(Kalimat, *Aluminiová královna*)

„...Nikdo, kdo válku neprožil, si nedovede představit, co to je žít v neustálém, ani na vteřinu nepřestávajícím stresu. A naši muži na sebe nabrali víc zodpovědnosti, než dokázali unést... každý někam ujel, někdo k partyzánům, někdo burcovat veřejné mínění, někdo se prostě ztratil, nebo schoval, aby se mu nesmáli, že nic nedělá. A ženy zůstaly doma s dětmi. Zjistily jsme, že se bez mužů dokážeme obejít. Já teda určitě...

...Dřív se muži nesmírně aktivně starali o rodinu, pořád někde pobíhali, vydělávali peníze, plodili děti, stavěli domy, opravovali auta... Teď jsou neuvěřitelně pasivní, nebo nejsou k dispozici, protože se někam poděli... Každou chvíli je mohou sebrat a už je nikdy neuvidíš. Někde něco vybuchne, a aby mohli ruští vojáci svým náčelníkům dokázat, že něco dělají, seberou prvního, kdo jim padne pod ruku a obviní ho z teroristického činu. Nikdo nebude nic dokazovat, nikdo nebude nic vysvětlovat. Stačí, že jsi Čečenec...

... Strašně jsme ztvrdly. A muži naopak „vyměkli“. Prostě se nám jedno mužské pokolení zhroutilo před očima...

(Liza Ibragimova, *Aluminiová královna*)

Slova žen z *Aluminiové královny* svým obsahem překračují hranice napadeného území. To, o čem mluví, se nás týká, nutí nás přemýšlet nejen o příčinách a důsledcích války, ale i o proměnách hodnot v „našem“ životě v míru. Z hlediska sebeobraný před strachem je dobré se před takovým přemýšlením docela neuzavírat.

A ještě nakonec – v obecnější rovině – je tu ještě něco jako pocit dluhu; potřeba najít a nejalovým způsobem projevít soucit a snad se i osobně distancovat od pasivity a nemohoucnosti západních politiků a institucí. Absence jejich schopnosti říct výrazně a jasně NE zcela očividně konaným genocidám, dělá ze západních politiků a bezzubě reagujícího veřejného mínění spoluviníky. **Osobně pokládám za dokonanou moderní apokalypsu skutečnost, že i po zážitku holocaustu a přes veškeré informační a komunikační vymoženosti, svět bezmocně a nečinně přihlíží tomu, co se stalo v Srebrenici nebo tomu, co se děje v Čečensku ...**

Jana Hradílková, občanské sdružení Berkat, Česká republika

www.berkat.cz

NĚKOLIK PŘÍBĚHU Z EVROPY

Jael

Justyna bydlí v Lodži, v malém polském městě. Její rodiče ji vzorně vychovali. Slušná dívka, která je dokonale přizpůsobena svému okolí. Zcela přizpůsobena polskému životnímu stylu, cokoli to může znamenat. Žádná nápadná dívka. Co nejobyčejnější. Tak si to její rodiče přáli.

Justyna byla po celý svůj život zvědavá kdo byli její prababička a pradědeček? Kam až sahají její kořeny? Kdo byli její předkové? Proč o nich nikdy nic neslyšela?

Nepřestala se ptát, nepřestala hledat... A před třemi lety na to přišla. Babička její matky zahynula v nacistickém koncentračním táboře....zemřela v plynové komoře spolu s dalšími 2,6 miliony lidí. Byla Židovka, ale nikdo to neměl vědět.

Židovství je v Polsku stále živým tématem. Radio Maryja, katolická rozhlasová stanice „pro všechny lidi“ hlásá do světa, že Židé nejsou v Polsku vítáni. I když nejde o většinový názor, není mnoho těch, kteří by se proti tomu bouřili. Radio Maryja nelze přeslechnout. Jeho majitelé mají navíc velkou politickou moc.

Před třemi roky se Justyna, mladá dvacetiletá žena, dozvěděla o své babičce. Teď si říká Jael. V Hebrejštině to znamená „divoká koza“. A právě tak chce žít; skákat, létat, být člověkem. Židovským člověkem!

Stala se členkou židovského sboru Tslil. Snaží se vyzpívat si duši z těla! Toto je její cesta. Konečně svobodná. (Zároveň si ovšem uvědomuje, že teď teprve začne překonávat opravdové obtíže). Nechť je mír odměnou jí i jejím přátelům!

Rabbeha

Rabbeha bydlí v Antverpách. Vyzařuje z ní klid. Je krásná. Její obličej září, kolem něj má uvázaný šátek. Je věřící žena! Právě toto s námi chce sdílet. Vypráví o tom, jak se během debat o integraci cizinců ve Vlámku často mluví o „utiskovaných muslimských ženách.“ Jako kdyby to byla pravda, že utiskování žen je podstatou islámu. A ja-

ko by muslimky byly chudinky, které nemohou mluvit samy za sebe. Oba předsudky se Rabbeha snaží vyvrátit. Vypráví, jak důležité je pro věřící ženu číst Korán a seznámit se s islámskou kulturou a vírou. Rozhodla se, že nenechá ostatní (muže a nemuslimy) o sobě rozhodovat. Chce sama určit, stejně jako mnoho jejích přítelkyň, jestli bude nosit šátek, zda bude číst Korán nebo jestli se chce setkávat s lidmi jiného náboženského vyznání. Ona a její přítelkyně nechtějí být spatřovány jako oběti, ale jako samostatní lidé s vlastní zodpovědností. Jsou to ženy, které chtějí přispět k budování nového emancipovaného Vlámka, vytvořit tolerantní Evropu... Nejsilnější zbraní proti útlaku je pro Rabbehu být sama sebou: věřící muslimská žena uprostřed ostatních věřících.

Hilda

Hilda žije v Rotterdamu. Je to drobná žena. Její děti už jsou dospělé. Ostatním ženám vypráví: „V posledních dnech na to musím stále myslet. Na to, jaké to bylo tenkrát v Surinamu. Museli jsme se toho o Evropě tolik učit a bylo to všechno tak vzdálené. O sněhu, o tom, že Rýn vtéká do Holandska v Lopiku... Jako dítě jsem si pod tím nedokázala nic představit. Ale začala jsem o tom snít - získalo to jakýsi magický rozměr. Když jsem přijela do Holandska, z kouzla skoro nic nezbylo: ukázalo se, že sníh je studený a špinavý a Lopik... Ach, Lopik byl prostě příliš daleko od Rotterdamu. Bylo to zklamání. Brzy jsem zjistila, že jsem na všechno sama. Takhle jsem si to nikdy nepředstavovala. Byla jsem daleko od rodiny, od svých kořenů, od svých snů...V obývacím pokoji jsem si na zeď pověsila fotku sebe s obrovskou kasávou. Ponořila jsem se do své původní víry a stala se ze mne věřící hinduistka. Vzala jsem si zpátky své jméno, které mi vzali, když mne ještě jako dítě přijali na křesťanskou školu. Rampatie... Znovu jsem našla sama sebe, uprostřed dalších žen, se kterými jsem se seznámila, a ze kterých se staly mé přítelkyně. Nyní sdílíme své životy.“

Rebecca

Rebečin příběh je příkladem toho jak komplikovaná a mnohotvárná může být otázka identity. Rebecca je Američanka filipínského původu se silnými vazbami na Japonsko, která žije v Německém Dortmundu. Narodila se v USA, v rodině Filipínského diplomata, a jako většina Filipínců byla vychována ke katolicismu. V rodinné tradici bylo dokonce několik jeptišek a kněží a proto se i Rebecca chtěla stát jeptiškou. Otec jí v tom však zabránil. Rozhodla se tedy pro studium diplomacie v Japonsku. Japonsko bylo ovšem pro jejího otce, který se jako mladý muž účastnil II.světové války a proti Japoncům bojoval, nepřijatelné. Otec ji téměř zavrhnul. V Japonsku Rebecca objevila buddhismus a oslovil ji natolik, že říká: „Srdcem jsem katolička ale spirituálně jsem spojena s buddhismem.“ Rebečin otec zemřel než dostudovala, ale odpustil jí. V Japonsku se seznámila se svým budoucím mužem, který pocházel z Německa, kam se po cestách Evropou a Amerikou i odstěhovala. Je aktivní v organizaci filipínských žen žijících v Německu, má 13letého syna, rozvedla se a čeká až syn doroste, aby se mohla vrátit na Filipíny. Nechce jej vytrhnout z jeho prostředí, z domova, který on v Německu má. Počká až ji nebude potřebovat a pak se vrátí ke svým kořenům.

JAK NA TO ANEB NABÍZÍME NAŠE ZKUŠENOSTI A DOVEDNOSTI

JAK NA TO ANEB NABÍZÍME NAŠE ZKUŠENOSTI A DOVEDNOSTI

JAK ZALOŽIT, ROZVÍJET A ŘÍDIT SVÉPOMOCNOU ŽENSKOU SKUPINU

V roce 1984 jsem začala pracovat jako komunitní pracovnice pro městskou misi v Rotterdamu. V té době docházelo v okolních čtvrtích k mnoha změnám – zvyšoval se počet obyvatel z Maroka, zatímco holandské rodiny se stěhovaly do jiných částí města.

Marocké děti začaly navštěvovat holandské školy, ale s jejich matkami byl problém. Bylo všeobecně známo, že podle svých tradic marocké ženy nesměly opustit dům bez doprovodu. To byl důvod, proč byla většina z nich izolována ve svých domovech a my jsme neměli ani tušení, jaké mají problémy.

Aby se situace začala řešit, začal v této oblasti pracovat sociální pracovník marockého původu. Navštívil nás a zeptal se, zda by bylo možné zřídit v našem komunitním centru ženskou skupinu. Naše centrum sídlilo v bývalých lázních, které neměly okna do ulice, což bylo pro muslimské ženy bezpečné místo. S jeho plánem jsme souhlasili. Pro začátek se mu podařilo najít marockou ženu, která uměla šít, a která byla ochotná vést ženskou skupinu s tímto zaměřením. Začal přesvědčovat ženy tak, že nejprve navštívil jejich manžele a řekl jim, že o sobotách a nedělích se v komunitním domě budou konat lekce šití. Tento přístup se ukázal být úspěšným a o víkendech docházelo do střediska poměrně hodně žen.

Na začátku se skupina rozrůstala, ale po určité době přestávalo docházet stále více žen. Sociální pracovník si neuměl vysvětlit proč. Protože to byl muž, nemohl navštívit přímo ženy samotné a zeptat se jich, proč už skupinu nenavštěvují.

V té době jsem nevěděla prakticky vůbec nic o marocké kultuře. Neměla jsem ani žádné velké obecné zkušenosti s komunitní prací. Ale souhlasila jsem, že udělám to, oč mě požádal, a začala jsem muslimské ženy navštěvovat. Bylo to vážně vzrušující. Ve skutečnosti jsem nevěděla, co mohu v jejich rodinách očekávat. A co jsme zjistila? Setkala jsem se s velmi přátelskými, pohostinnými, ale stydlivými ženami, které mi docela ochotně sdělily, proč přestaly docházet do centra. Důvodem byla vedoucí skupiny, neuměla pořádně šít, takže výuka nebyla příliš efektivní! Po celé řadě návštěv, kdy jsem byla přijata velmi přátelsky a navzájem jsme se poznaly, jsem je pozvala na schůzku. Na této schůzce jsem se jich znovu zeptala, co by chtěly dělat. Udělal jsem si jakýsi seznam jejich požadavků a pak jsme opět zahájily hodiny šití, ale tentokrát podle jejich přání.

Takže to byl začátek mé práce s marockými ženami v rotterdamské čtvrti. Iniciovaly jsme nové skupiny, o které ženy požádaly: hodiny holandštiny, hodiny vedené v jejich mateřském jazyce (mnohé ženy byly totiž negramotné), informativní schůzky o nizozemských zákonech a dalších právních předpisech, probíraly jsme otázky zdravotnictví.....

V době, kdy fungovalo již šest skupin, které se zabývaly různými tématy, jsem si uvědomila rostoucí problémy s koordinací. Pokud existovala činnost, do níž byly zapojeny všechny skupiny (například oslava nějakého svátku nebo exkurze), zdálo se, že bude těžké zkombinovat všechny úkoly. Z tohoto důvodu jsem začala organizovat ženy z jednotlivých skupin, které měly organizační schopnosti a přirozenou

autoritu u ostatních v jakýsi organizační výbor. Prvním krokem bylo vybrat vedoucí konkrétních skupin. To nebylo tak snadné, protože ženy neměly s podobným typem práce zkušenost. Většina z nich nikdy nechodila do školy, a to ani ve svých zemích původu. Neuměly vést diskusi, v níž by se objevovaly různé názory. Byly zvyklé pouze poslouchat příkazy různých autorit: své manžele, matky či tchýně. To se ukázalo jako nejsložitější část celého procesu: naučit je, že všechny jsou si rovny a mají právo vyjádřit svůj názor. Sdílet jim, že mají možnost, na svém názoru trvat, naslouchat jiným ženám a zvažovat jejich odlišné názory.

Ukázalo se, že tato práce se pro mě stala dobrou příležitostí učit se. Vzpomínám si, že jednou jsme měly schůzi vedení, kde jsme probíraly nějakou společnou oslavu. Nejstarší žena z výboru vyjádřila svůj názor a všechny další s ní souhlasily. Takže schůzi jsme velmi rychle ukončily. Ale týden po schůzi za mnou přišlo několik žen z výboru a řekly mi, že s rozhodnutím, které bylo přijato, nesouhlasí. Byla jsem překvapena, protože na schůzi se všechny shodly. Řekly mi, že souhlasily pouze proto, že žena, která návrh podala, byla nejstarší z nich, takže jí nemohly odporovat. Na konci jsme se tedy dohodly, že svoláme novou schůzku a celou věc znovu probereme.

Do výuky organizačních schopností i schopností vedení skupin pro muslimské ženy jsem investovala spoustu času a energie. Abych byla schopna splnit svůj cíl, hledala jsem instituci nebo osobu, která by nás naučila, jak budovat tým. Ale musela jsem najít marockou ženu, která by školení vedla, protože bylo důležité, aby školení probíhalo v mateřském jazyce žen.

Zároveň jsem hledala ženy, které by už měly určité dovednosti. Nejprve jsem našla marockou ženu, která by mohla převzít roli správkyně a telefonní operátorky v centru. Ta pak dostala klíč od budovy a stala se mou velkou pomocnicí.

Ženy měly častý společný problém - jednání se státními orgány. Pro ně bylo dost složité komunikovat se státními úředníky, protože zde byla jazyková bariéra. A tak se mi podařilo najít ženu, která jim pomáhala číst dokumenty, doprovázela je do státních úřadů a tlumočila jim.

Nyní pracuji v jiné rotterdamské čtvrti. Situace se za posledních patnáct let hodně změnila. V Nizozemí již žije druhá či dokonce třetí generace přistěhovalců. Organizují se v různých mešitách, klubech a společnostech. Bylo založeno několik tureckých, marockých nebo kapverdských organizací. To je jen dobře, protože v rámci své komunity se lidé cítí jako doma a mají možnost prodiskutovat různé palčivé problémy,

jako je jejich identita nebo problémy a možnosti, které mají ve vztahu k nizozemské společnosti. Mohou se vzájemně posilovat a rozvíjet dovednosti, které jim umožní zapojit se i do politického procesu.

V této situaci je hlavním cílem mé práce spojovat různé kultury a podněcovat je, aby se od sebe navzájem učily, aby se dokázaly navzájem pochopit a respektovat. I přes problémy v komunikaci se i nadále snažíme zakládat skupiny, v rámci kterých by ženy pocházející z různých kultur mohly spolupracovat.

Pro všechny, které by chtěly založit svépomocnou ženskou skupinu, jsem shrnula několik důležitých bodů.

1. Nejprve musíte zmapovat situaci.
2. Z čeho vycházíte? Jaká je sociologická situace ve vaší čtvrti?
3. Jaké jsou hlavní problémy zdejších žen? Co jste od nich zjistila? Jak byste se mohla dozvědět ještě více?
4. Jsou návštěvy u nich doma vhodné k tomuto účelu nebo si musíte ženy pozvat?
5. Jaké mají společné potřeby a problémy?
6. Znáte někoho, s kým byste mohla probrat shromážděné informace a analyzovat situaci? Pokud nikoho takového nemáte, najděte je/ji.
7. Měla byste být objektivní, neutrální a bez předsudků.
8. Je důležité, abyste měly vlastní prostory?
9. Pokud ano, musíte mít zdroje a čas na jejich správu. Možná, že by bylo snadnější prostory si pronajmout v již zavedeném komunitním centru nebo u jiné organizace.

10. Musíte najít vhodné místo, kde by se ženy mohly scházet společně. V případě marockých žen se ukázalo, že vhodným místem jsou bývalé lázně. Nebyly vidět z ulice a navíc byly umístěny ve čtvrti, kde žily, takže nemusely utrácet za jízdenky. Mohly si rovněž brát s sebou děti.
11. Přizpůsobte činnosti skutečným potřebám žen. To znamená, že je nutná jejich aktivní účast.
12. Ženy mají často potřebu hovořit samy o sobě. Dejte jim možnost, aby vám řekly své životní příběhy a pozorně jim naslouchejte.
13. Je důležité, aby ženy dostaly odvahu hovořit otevřeně. Možná, že by jim to pomohlo najít vlastní identitu: Kdo jsem? Jaká je moje kultura? Jaké je moje náboženství? Jaká je moje historie a jaká jsou moje práva?
14. Ve skupině by měla být solidarita a vzájemná podpora.
15. Ženy by měly přemýšlet nad tím, co mají společné a jak by si mohly jako skupina navzájem pomáhat.
16. I když jsou ženy často nevzdělané, disponují celou řadou dovedností a kvalit. Hledejte tyto kvality, pomozte jim je rozvíjet a dále využívat.
17. Poskytněte ženám příležitost, aby se naučily nové dovednosti a podporujte jejich osobní rozvoj. Například můžete zorganizovat školení asertivity i něco podobného.
18. Zvažte zkušenosti, které jste v rámci celého procesu získala, a vyhodnoťte je. Co jste vyslechla a co to znamená?
19. Uvědomte si svou roli v celém procesu, své chyby i úspěchy. Pomoci by vám mohl i pohled z vnějšku.
20. Zapamatujte si a mějte stále na paměti pěkné chvíle, které jste s ženami zažila. Ty se vám později stanou inspirací.
21. Podporujte nejzranitelnější členku(y) skupiny.
22. Organizujete-li nějaké politické aktivity, vypracujte si jejich podrobný plán. Jaký je účel dané akce? Jak rozdělíte úkoly a odpovědnosti? Jaká je mediální strategie...?

Často může pomoci, když začnete s praktickými skupinami, které jsou zaměřeny na určité dovednosti. Když se ženy zapojí do nějaké běžné činnosti, je snazší překonávat komunikační bariéry. Když se naučí se vzájemně poznávat, je mnohem jednodušší iniciovat diskusní skupiny. Rovněž je důležité respektovat jejich kulturu. Když pracuji s marockými ženami, nikdy si neobleču nic s krátkými rukávy.

Anneke Kroesen, Rotterdam

• ZHLUBOKA DÝCHAT ANEB ASERTIVITA PO NAŠEM •

„... v životě člověka, žijícího mimo svou rodnou zemi, je tak obtížné vžít se do prostředí jiné kultury a odlišných zvyklostí...je očekáváno přizpůsobit se, ale zároveň i ztrácet svou původní identitu, poté se i doma stává cizincem. Je těžké uvědomit si to odcizení.“*)

Na mezinárodní konferenci v Kostelci nad Černými Lesy se sešlo na šedesát žen mnoha kultur a národností, většina z nich byla cizinkami v různých zemích, ocitla se v dospělém věku v nových domovech. Mým úkolem bylo zasvětit je do tajů ASERTIVITY, nebo-li schopnosti zdravého sebevědomí a rovného chování. Osobně se domnívám, že k tomu, abychom se dokázali svobodně a rovně chovat, k tomu je dobré i povědomí o tom, v jakém světě se nacházíme. Všechno souvisí se vším a naše osobní životy jsou závislé na společnosti a jejích hodnotách, vyjádřených náboženstvím, politikou, tradicí, filozofií, ekonomikou. Rodíme se do určitého místa, nejen zeměpisného, ale i historického, spolu s mateřským mlékem nasáváme i hodnoty, ve kterých vyrůstaly naše matky, přijímáme je, a pakliže se s nimi v dospělosti dostaneme do rozporu, jsme

v konfliktu nejen s vlastní rodinou, ale i s mateřskou zemí.

V lidské historii obvykle silnější vítězil nad slabším, **AGRESIVITA** byla nosnou silnou jedněch a přežití druhých záviselo na jejich **PASIVITĚ** či schopnosti **MANIPULACE**. Tyto manýry přetrvávají a nezmění se jen tak snadno. Přesto se dá říci, že žijeme v době, kdy se díky globálnímu toku informací můžeme učit od sebe navzájem, dochází k ovlivňování jednotlivých kultur, a ačkoliv to zatím nejde bez útrap a osobního strádání, zdá se, že jsme na dobré cestě. Už jen to, že víme, co je **ASERTIVITA**! Mohli jsme se před sto lety bez problému rozvést s partnerem, který nás týral? Mohli jsme se - být s útrapami vymanit ze svého prostředí? Nebylo to možné nejen eticky, ale zejména technicky... „odcizili mi vlast, pěstovali ve mně bolest a vzali naději. Lidé, kde je ta spravedlnost? Ruce mé jsou svázány pouty osudu a někde v povzdálí mě sledují oči plačících...“ *) Lidé, zejména ženy z menšin, se denně setkávají s různou formou diskriminace, ať už se jedná o přezíravost úřadů, či ignoraci a aroganci většinové společnosti. Vedle ztráty domova a jiných traumat, spojených s odchodem z rodné vlasti, se k psychickému strádání přidávají integrační problémy všeho druhu. K tomu je dobré znát metodu asertivního chování i jiných technik, zejména jogínských, které slouží k uchování životní rovnováhy a harmonie. Pro ilustraci předkládám desatero různých možností, jak čelit problémové situaci.

Co dělat v situaci, která je kritická a krizová?

1. Mít své pocity a emoce pod kontrolou.
2. Učit se i ze špatných zkušeností. Nezatrpknout.
3. Zhluboka dýchat, být si v každém okamžiku vědoma sama sebe a neztrácet klid za žádných okolností.
4. Vidět poloprázdnou sklenku jako poloplnou, vnímat život z té lepší stránky.
5. Uvědomit si sílu měnit věci, které můžeš měnit, akceptovat, co změnit nemůžeš, a dopracovat se k moudrosti poznat rozdíl.
6. Zvyknout si pravidelně meditovat a relaxovat.
7. Stanovit si osobní vizi, svůj cíl a jít za ním. Být pro-aktivní, nikoliv jen re-aktivní.
8. Umět si dupnout, prosadit svůj názor, dobrou průpravou je tanec flamengo.
9. Učit se vést, dobrý tréninkem je jízda na koni.
10. Vnímat každý den, jakoby byl posledním, být nad věcí a radovat se z maličkostí.

Také nezapomínat, že druzí mohou mít moc zničit naše tělo, ale na duši nemohou, pak-liže jim to nedovolíme a na svůj úděl nerezignujeme. Touha po lepším světě je hezky vyjádřená slovy, že: „...svět je plný barev, kde jedna potlačuje druhou...lidé, je čas začít vnímat jeden druhého a společně pocítit lásku a vzájemnou úctu...“ *).

Žena z menšin, často navíc emigrantka, je v dnešním světě jednou z nejhandicapovanějších. S tímto uměle vytvořeným společenským handicapem může pomoci **ASERTIVITA**, která učí snášet bez stresu i komplikované situace, jasně vyjadřovat vlastní pocity, říkat **ANO** a **NE** v souladu s tím, co chceme. Učí nás říci si o to, co potřebujeme, přijmout odmítnutí bez urážky a kritiku bez odsuzování a sebe-odsuzování. Také učí vyjádřit a přijmout kompliment, prosadit oprávněné požadavky, citlivě naslouchat druhým a uzavírat rozumné kompromisy. Důležitá je schopnost spolupracovat s druhými k oboustranné spokojenosti ve stylu **VÝHRA-VÝHRA**.

Psychologické příručky přímo učí, jak se chová rovná a sebevědomá osoba. Formy jednání jsou shrnuty do asertivního desatera, které na ženy působí někdy až příliš odvázně, obzvlášť byly-li vychovávány v tradiční roli sedět v koutě a čekat na oslovení, být tiše, být pěkná, pilná, pracovitá, poctivá a splňovat kdoví jaké možné i nemožné požadavky. V každé situaci je důležité znát nejen své povinnosti, ale i svá práva a umět je použít ve správný čas a na správném místě.

Asertivní desatero:

1. Mám právo posuzovat svoje vlastní jednání, myšlenky a pocity a být si za ně a za jejich důsledky sama osobně odpovědná.

2. Mám právo neposkytovat žádné výmluvy, vysvětlení, ani ospravedlnění svého jednání.
3. Mám právo sama posoudit, zda a nakolik jsem odpovědná za řešení problémů jiných lidí.
4. Mám právo změnit svůj názor.
5. Mám právo dělat chyby a být si za ně odpovědná.
6. Mám právo říci: „Já nevím!“
7. Mám právo být nezávislá na dobré vůli jiných lidí.
8. Mám právo činit nelogická rozhodnutí.
9. Mám právo říci: „Já ti nerozumím.“
10. Mám právo říci: „Je mi to jedno.“

To je na úrovni osobní. Člověk je tvor společenský a tak je užitečné vložit část své energie komunitě, které mohou nabídnout své schopnosti a jako protislužbu žádat pochopení svých problémů. Také je prospěšné si hlídat míru strachu a obav, které jsou někdy v našich představách větší, než ve skutečnosti. Dobré zrcadlo a zpětnou vazbu nastaví komunita a také my osobně dáváme svým chováním a jednáním příklad svým spolubližním a jak je známo, každá velká věc začíná malým krůčkem. Je důležité začít, přičemž tvořivost a aktivita se meze nekladou. „...toužím po svobodě, lidskosti, lásce a pravdě... kdekoliv hledám hlas svobody...“ *)

Marie Haisová; Česká Republika

*) Citace jsou z textů písní multikulturní skupiny AL YAMAN.

O DŮLEŽITOSTI EVROPSKÉHO SETKÁVÁNÍ

O DŮLEŽITOSTI EVROPSKÉHO SETKÁVÁNÍ

„Setkávat se a předávat si zkušenosti – to je ten nejlepší klíč k sociální Evropě“ Ina, Belgie & Nizozemí

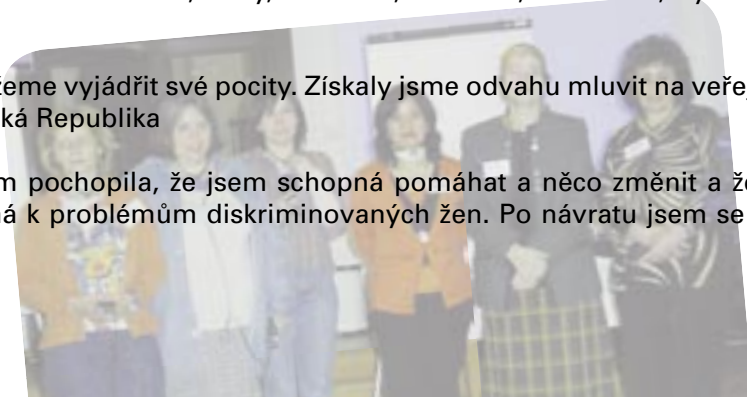
„Tato konference úplně změnila mé názory, a to nejen v práci, ale i v mém životě. Zcela jasně ukázala, že ženy mají jiný přístup k obecně známým problémům. Jsem přesvědčena, že hodnoty, které vyznávají ženy, by měly být v mnohem větší míře využívány při rozhodování na všech úrovních.“ Babutsa, Maďarsko & Gruzie

„Konference mi poskytla jedinečnou příležitost seznámit se se ženami z celého světa a dozvědět se něco o jejich kulturách a náboženstvích. Dodala mi také hodně sebevědomí a pýchu, že jsem žena – začala jsem určitým způsobem pociťovat ženskou solidaritu.“ Justyna, Polsko

„Konference nás nabila energií i perspektivou pro naši každodenní práci. V našich předměstských farnostech hodně stavíme na dialogu mezi různými náboženstvími. Tato konference zdůraznila význam, který mají setkání pro překonávání náboženských a etnických bariér. Nyní plánujeme založit ženskou skupinu, která se bude scházet jednou měsíčně a zároveň bude organizovat víkendy pro ženy. Chceme do ní zapojit ženy z předměstských oblastí.“ Christina, Sally, Gordana, Švédsko, Indonésie, bývalá Jugoslávie

„Bez pomoci teď můžeme vyjádřit své pocity. Získaly jsme odvahu mluvit na veřejnosti.“ Elena a Jitka, Česká Republika

„Díky konferenci jsem pochopila, že jsem schopná pomáhat a něco změnit a že nemohu zůstat lhostejná k problémům diskriminovaných žen. Po návratu jsem se spo-

jila se Spolkem ukrajinských žen a dohodly jsem se na spolupráci. Teď hledáme prostory pro poradnu pro ženy, v ní bychom mohly poskytovat právní a sociální poradenství, jazykové kurzy a mluvit na ženy v jejich mateřštině. Prostory zatím nemáme a tak „bojujeme s rasismem“. První akce by měla proběhnout příští týden v jedné z mateřských škol. Myslíme si, že školky jsou místem kde vznikají základy multikulturní a tolerantní společnosti...“ Lída, Česká republika & Ukrajina

„V návaznosti na konferenci jsem ve své práci uskutečnila několik změn. Zásadní bylo, abychom pochopily, že pomáhat skutečným lidem je mnohem důležitější než se soustředit na pouhé diskuse. Naše organizace se více zabývá globálními problémy, jako jsou právní systémy, rozvoj občanské společnosti, atd. Po konferenci jsme do našeho plánu práce zahrnuly i konkrétní pomoc konkrétním lidem v jejich každodenním životě.“ Valentina, Moldávie & Ukrajina

„Nikdy jsem se nezúčastnila čistě ženské konference a chtěla bych říci, že rozdíl je vidět. Má svoji vlastní jedinečnou sílu. Všechna rozhodnutí jsme dosáhly v klidném a pozitivně laděném prostředí. Domnívám se, že konference žen by se měly konat častěji a měly by obsáhnout různá témata“ ...

SLOVO ZÁVĚREM

SLOVO ZÁVĚREM

Evropa je velká a ekonomicky stále silnější! My „ zdola“ chceme také přispět k sociální, spravedlivé a mírumilovné Evropě. Naše zkušenosti s rasismem a diskriminací, náš pohled „zdola“ ale i naše síla a spiritualita jsou těmi nejlepšími „přísadami“ , které můžeme nabídnout. I my máme své místo v evropské společnosti. Něco nabízíme, ale zároveň i něco očekáváme. Očekáváme rovné postavení, respekt a stejná práva. Nabízíme aktivismus a plné zapojení se do rozvoje občanské společnosti....

a

A jaký je váš názor na multikulturní Evropu?

Co pro vás multikulturalismus vlastně znamená?

Jakým výzvám musíte ve společnosti čelit ?

O co se chcete podělit?

Jaké máte zkušenosti s přístupem ke zdravotní péči a sociálním službám?

Setkaly jste se někdy s arogancí moci?

Myslíte si, že máte předsudky?

Diskutujte a sílejte své postoje!

PODĚKOVÁNÍ

PODĚKOVÁNÍ

Je mnoho žen, kterým patří velký dík a bez kterých by se konference v Kostelci nad Černými Lesy, kde se vytvořil unikátní prostor pro setkávání a sdílení, nemohla uskutečnit:

Ina Koeman and Anneke Kroesen za obrovské úsilí věnované získávání financí, za nápady a zkušenosti, které nám předaly, za praktickou pomoc při organizaci konference, za příspěvky do této publikace, za energii, kterou věnují ženám z etnických menšin a za jejich aktivní víru v lepší život pro příslušníky a příslušnice etnických menšin.

Jana Kavková, Anetta Riglová, Alice Müllerová, Hanka Chaluš, Věra Roubalová, Marcela Zahálková, Parisa Zargari, Jana Hradílková, Štěpánka Matúšková, Lída Moroz, Hanka Váchová a Markéta Zítková bez kterých by byla příprava a organizace konference stejně jako realizace této publikace jen těžko možná.

Anna Šabatová, Marie Haisová a Dana Potočková za to, že si našly čas na setkání s ženami z menšin a předaly jim své zkušenosti a znalosti.

Rabehha Hadri, Mary Lou U. Hardillo Werning, Jamila Jebran Talai, Eva Dohnalová, Hilda Ramdjas a Cathy Kaumbuthu za příspěvky a aktivity v rámci programu konference.

Justyna Fruzinská, Rabehha Hadri, Jana Hradílková, Marie Haisová a Ludmila Balogová za příspěvky do této publikace.

Všechny ženy, které přijely do Kostelce nad Černými Lesy, aby se podělily o své příběhy, zkušenosti a strategie pro budování tolerantní, multikulturní a mnohonáboženské Evropy.

Karen Kapusta-Pofahl za nezištnou pomoc s prací na anglické verzi této publikace.

*Ivana Šindlerová
Eva Kavková*

Evropská kontaktní skupina v ČR

Program mezinárodní konference žen z etnických menšin v Kostelci nad Černými lesy v období 20.4. – 24.4. 2005

**ŽIVOTNÍ A DUCHOVNÍ HODNOTY ŽEN JAKO KLÍČ K TOLERANTNÍ,
MULTIKULTURNÍ A MNOHONÁBOŽENSKÉ EVROPĚ –
KAŽDODENNÍ ŽIVOT ŽEN Z ETNICKÝCH MENŠIN V EVROPĚ**

PROGRAM

STŘEDA 20.4.05

Odpoledne Příjezd a registrace
19:00 Přivítání & večere & neformální představení účastnic

ČTVRTEK 21.4.05

7:30 – 8:30 Snídaně
9:00 – 12:30 Přivítání & představení účastnic v malých skupinách (naše motivace k účasti na semináři; naše životní příběhy)
13:00 – 14:00 Oběd
14:00 – 15:00 Presentace práce ve skupinách
15:00 – 15:30 Přestávka
15:30 – 18:00 Asertivní trénink – jak čelit diskriminaci – jak reagovat – ukázky modelových situací – diskuse (Marie Haisová; Agentura Gaia)
19:00 – 20:00 Večere
20:00 Večer s Berkatem – hudba & povídání o Čečenských a Afgánských ženách
(možná ochutnávka typických čečenských placek)

PÁTEK 22.4.05

7:30 – 8:30 snídaně
8:45 – 10:00 Příspěvek o základních lidských a sociálních právech člověka (Anna Šabatová; zástupkyně veřejného ochránce práv v ČR)
10:30 – 12:30 Práce ve skupinách – diskuse nad tématem přednášky
Zažila jsem diskriminaci či rasismus na vlastní kůži? Jaké jsou mé zkušenosti se státními institucemi, zdravotními zařízeními, se školou kam chodí mé děti, s místní radnicí, s nevládními organizacemi atd. Existuje velký nepoměr mezi mou každodenní zkušeností a uplatňováním lidských práv v praxi. Jak v této souvislosti vypadá můj každodenní život?
12:30 – 13:30 Oběd
14:00 EXKURZE
1. Multikulturní ženská skupina na Černém mostě
2. Setkání s aktivistkami z Organizace pro pomoc uprchlíkům s názvem: PODANÁ RUKA ŽENÁM NA CESTÁCH.
3. Humanistické centrum NAROVINU (organizace zaměřená na podporu lidských práv, která realizuje projekt Adopce na dálku a jiné rozvojové projekty v Africe stejně jako multikulturní vzdělávání v ČR).
4. Centrum a terénní práce pro podporu romské komunity v Karlíně při organizaci Člověk v tísni.
5. Multikulturní ženská skupina při MŠ ve Španělské ulici č.16
10. Obchůdek ROMEN (projekt, který představuje veřejnosti romskou kulturu prostřednictvím jejích tradičních i současných produktů a pomáhá romským výrobcům uživit se tradičními řemesly)
19:00 Večere v tradiční české restauraci v Praze
23:00 Návrat do Kostelce

SOBOTA 23.4.05

- 7:30 – 8:30 Snídaně
- 9:00 – 9:45 Co pro mě znamená spiritualita
(Rabbeha Hadri - muslimská aktivistka z Antverp)
- 10:00 – 12:30 Práce ve skupinách – co pro nás znamená spiritualita?
Je pro mě „duchovno“ důležité? Pomáhá mi v každodenním životě? Pokud pro mne důležité není, jakým způsobem si pomáhám v každodenní realitě? Jaký je rozdíl mezi spiritualitou a náboženstvím?
- 13:00 – 14:00 Oběd
- 14:00 – 15:00 Ohlasy návštěv z předchozího dne
(účastnice prezentují své dojmy a postřehy)
- 15:30 – 16:00 Přestávka
- 16:00 – 18:00 Workshopy
- 1. Jak založit a rozvíjet svépomocnou ženskou skupinu** (Anneke Kroesen & Jamila Jebran Talai ; Rosa – ženská multikulturní skupina; Rotterdam; Holandsko)
 - 2. Komunikace v multikulturní společnosti – rozdílné komunikační vzorce** (Dana Potočková & Alice Mullerová, Sofia; Praha, Česká republika)
 - 3. Integrace/isolace/asimilace/segregace – co podle nás tyto pojmy znamenají – co je pro nás „identita“** (Catherine Kaumbuthu & Ina Koeman; multikulturní ženská skupina Klíč; Antwerpy)
 - 4. Spiritualita v každodenním životě – pokračování ranního tématu** (Hilda Ramdjias & Rabbeha Hadri; Rosa – ženská multikulturní skupina Rotterdam & ženská muslimská skupina Antwerpy)
 - 5. Ženy a válečné konflikty** (Jana Hradílková – Berkat, Česká republika)
 - 6. Ženské sítě & jejich smysl a aktivity na příkladu sítě filipínských žen žijících v různých evropských zemích** (Mary Lou U. Hardillo-Werning; Fórum Filipínských žen, Německo)
- 19:00 Multikulturní večírek

NEDĚLE 24.4.05

- 7:30 – 8:30 Snídaně
- 9:00 – 10:30 Presentace výsledků workshopů & zhodnocení semináře
- 10:30 – 11:00 Přestávka
- 11:00 – 12:00 Rozloučení - poděkování - nedělní zastavení

POČET ÚČASTNIC KONFERENCE: 70

ZEMĚ PŮVODU I SOUČASNÉHO POBYTU ÚČASTNIC: Afganistan, Angola, Belgie, Bělorusko, Bulharsko, Čečensko, Česká republika, Filipíny, Finsko, Francie, Gruzie, Chile, Indie, Indonésie, Irán, Itálie, Kapverdské ostrovy, Keňa, Kongo, Kyrgyzstán, Maďarsko, Maroko, Moldavská republika, Německo, Nizozemí, Polsko, Portugalsko, Skotsko, Surinam, Švédsko, Ukrajina, Uzbekistán, země bývalé Jugoslávie.

Evropská kontaktní skupina v České republice je nezisková organizace, která se zaměřuje na problematiku dopadu ekonomické transformace a globalizace na životní podmínky, postavení a roli žen ve společnosti.

NAŠIMI PRIORITNÍMI TÉMATY JSOU

- ženy z etnických menšin v Evropě a jejich postavení a role ve větší společnosti
- ženská nezaměstnanost a diskriminace na trhu práce
- pracovní podmínky žen v zaměstnání
- neformální práce a práce žen z domova jako narůstající fenomén na evropském pracovním trhu
- role žen v malých i velkých komunitách
- partnerství a spolupráce mezi ženskými organizacemi na lokální, národní a mezinárodní úrovni jako klíčová strategie pro efektivní řešení současných problémů žen v Evropě.

NAŠE CÍLE A AKTIVITY

- bojujeme proti rasismu a diskriminaci namířeným proti ženám z etnických menšin
- podporujeme spolupráci, výměnu znalostí a zkušeností mezi ženskými organizacemi ve Střední a Východní Evropě a v zemích EU
- přispíváme k rozvoji kapacity ženských neziskových organizací prostřednictvím našich konferencí, seminářů, workshopů a vzdělávacích aktivit
- zprostředkováváme kontakty lokálním ženským organizacím a projektům a podporujeme jejich zapojení do mezinárodních aktivit
- usilujeme o zvýšení obecného povědomí o situaci a postavení žen na trhu práce

VYDANÉ PUBLIKACE

1. Ženy v sociální nejistotě – ženy na periferii: podněty k aktivitám & inspirace k celoevropské spolupráci. Praha 2004 (ČJ,AJ)
2. Ženy na trhu práce – jak na nezaměstnanost a diskriminaci. Praha 2005 (ČJ,AJ)
3. Životní a duchovní hodnoty žen jako klíč k tolerantní a multikulturní Evropě. Memorandum žen z etnických menšin. Praha 2005 (ČJ,AJ,NL)
4. Ženy a práce – jak založit, rozvíjet a podporovat mezinárodní ženskou spolupráci. Praha 2005 (ČJ, AJ)

PUBLIKACE JSOU K DISPOZICI V KANCELÁŘI EKS

Jsme členskou organizací širší celoevropské sítě European Contact Group, tj. Evropská kontaktní skupina, která sdružuje lokální skupiny, ekumenické, neziskové a nevládní organizace i jednotlivce, kteří se zabývají sociálně – ekonomickou problematikou (jako např. měnícími se pracovními podmínkami a strukturou zaměstnanosti, nezaměstnaností a dopadem strukturálních změn na obyvatelstvo, sociálním vyloučením, diskriminací, rasismem, celoživotním vzděláváním a rekvalifikacemi, komunitním rozvojem měst a venkova atd.).

**ŽENY JSOU PILÍŘEM SPOLEČNOSTI
PODPORUJTE JEJICH AKTIVITU!**

www.eks.ecn.cz